

ŽINOSNIAI

2022

Istorijos, kurios įkvepia

HEROJAI TARP MŪSŲ

Esame įpratę žavėtis tais, kuriuos matome televizijos laidoose, internete ir žurnaluose. Atrodo, jog ten atsidurti gali tik išskirtinės asmenybės. Tačiau taip nėra, nes įdomiausios istorijos vyksta šalia mūsų, o tikrieji herojai – žmonės, kuriuos pažįstame: kaimynai, buvę klasės draugai, kolegos, giminaičiai ir bičiuliai.

Istorijos, kurias rasite šiame leidinyje, iš pirmo žvilgsnio atrodo kasdieniškos, jose pasakojami dalykai artimi daugeliui mūsų. Tai – noras gyventi savarankiškai, turėti savo namus ir darbą, kuris teiktų džiaugsmą ir kuriame jaustum prasmę. Taip pat – ryšys su artimiausiais žmonėmis, pavyzdžiui, vaikais. Žinoma, ir tokie bendražmogiški dalykai kaip sveikata ir bendrystė su kitais.

Apie tai kalba visi 20-ies istorijų herojų. Tarp jų yra įvairiausių likimų žmonių, tačiau visiems jiems bendra viena: jie visi žengė pirmąjį žingsnį, po kurio sekė daug kitų, atvedusių į naują jų gyvenimo tašką. Šios istorijos išties įkvepia imtis pokyčių!

Skaitydami leidinį susipažinsite su senjorėmis Gertrūda ir Danute Zene, kurių gyvenimą stipriai pakeitė pradėtos lankyti fizinio aktyvumo treniruotės.

Išsvajotų savų namų duris pravers ir keletas žmonių su proto negalia. Paprastai mes linkę iš anksto juos nurašyti. Tačiau „Žingsnių“ herojų Ivano, Michailo, Aleksandro, Edvardo, Ligitos ir Eglės gyvenimas bei pasiekimai įrodo – visi mes esame žmonės, turintys svajonių. Jei jų sieki, svajonės ima ir išsipildo. Dauguma jų didžiąją dalį gyvenimo praleido globos įstaigose, o šiuo metu mokosi gyventi savarankiškai: įsikūrė apsaugotame būste ir dirba arba ieškosi darbo.

Įkvėpti pokyčiams gali įvairūs dalykai, kartais gana netikėti, pvz., bitės. Aleksandrai ir Jaroslavui bičiulystė su bitėmis sustiprino pasitikėjimą savimi ir paskatino siekti didesnių tikslų. O štai miesto bitininku tapusiam Pauliui tai buvo naujo gyvenimo etapo ir verslo pradžia.

Kokį kelią reikia nueiti norint pradėti savo verslą, puikiai žino ir Rūta bei Martyna – dvi jaunos moterys, šiame leidinyje pasidalinusios savo asmeninėmis istorijomis.

Vartydami leidinį rasite ir dvi išskirtinės stiprybės herojes – mamas. Oksanai 47-eri, tačiau šiemet ji laikė brandos egzaminus kartu su sūnumi, nes turi didelių planų ateičiai. O štai keturių vaikų mama Alina džiaugiasi rankose laikydama B kategorijos vairuotojo pažymėjimą. Gauti jį nesutrukdė net moterį užklupusi onkologinė liga.

„Ieškoti pagalbos nėra gėda“ – apie tai visiems pranešti norėtų Rūta ir Rasa. Viena jų dėka psichoterapijos sustiprino ryšį su sūnumi, kita judesio, muzikos ir kitų terapijų padedama išmoko išgyventi skausmingą gedulą, užklupusį netikėtai mirus mylimam sutuoktiniui.

Ypatingas istorijas į leidinį atnešė dvi pedagogės – pradinukų mokytoja Miglė ir darželio-mokyklos vadovė Snieguolė. Švietimo temą ir tai, kokia gyvenimą keičiančia patirtimi gali būti „Erasmus+“ programa, pratęsia populiarus dueto „Mando“, laimėjusio lietuviškąjį „X faktorių“, narys Mindaugas.

Pokyčiams įkvėps ir neregio Tautvydo istorija bei su nuteistaisiais dirbančios Ingos ir jos kolegų kuruojamas „Žaliosios oazės“ projektas.

„Sunkiausia žengti pirmąjį žingsnį, vėliau visi iššūkiai atrodo įveikiami“, – sako viena iš 20-ies istorijų herojų. Kviečiame skaityti jas visas ir pasisemti įkvėpimo keistis, drąsiai svajoti bei siekti savo tikslų.

Raimonda Mikalčiūtė-Urbonė

GRETOS SKARAITENĖS / BNS NUOTR.

NEREGYS TAUTVYDAS: APIE MEILĘ SENIEMS ĮRAŠAMS, DARBO PAIEŠKAS IR SVAJONIŲ NAMUS

Vilnietis Tautvydas Neniškis – neregys, įrodęs pirmiausia sau, kad net ir drąsiausios svajonės pildosi. Nuo vaikystės nematantis vyras jau daugiau kaip porą metų dirba skambučių operatoriumi įmonėje „Socialinis taksis“. Prieš kurį laiką jis įsigijo butą Vilniuje – tai buvo sena svajonė.

Paversti ją realybe padėjo projektas „Aktyvūs ir reikalingi“, kuriame 29-erių vyras užsiaugino pasitikėjimą ir suprato, jog regėjimo negalia nėra neįveikiama kliūtis ieškant darbo. Savo istorija jis nori įkvėpti kitus neužsidėti etiketės „neįgalus“, svajoti drąsiai ir siekti užsibrėžtų tikslų.

VIENAS IŠ TRIJŲ

Tautvydas gimė mažame miestelyje Rokiškio rajone. „Esu vienas iš trynukų – turiu brolį ir sesę. Mes gimėme per anksti – 7 mėnesių, todėl iš karto patekome į inkubatorių. Tiksliai nežinau, kaip tai nutiko, bet, kaip suprantu, gavau per didelį deguonies kiekį, kas ir nulėmė, jog esu neregys“, – pasakojimą pradėjo pašnekovas ir pridūrė, jog regėjimo negalią turi ir kartu gimusi jo sesuo. Dar vienas iš trynių – brolis – mato. Iki mokyklos Tautvydas augo tėvų namuose – tais laikais mažame miestelyje neregintis vaikas neturėjo galimybės lankyti darželio. Nebuvo ir pritaikytos mokyklos, todėl vos septynerių sulaukęs Tautvydas kartu su sesute iškeliavo į Vilniuje esančią neregiam skirtą mokyklą-internatą. „Čia mokiausi trylika metų – nuo paruošiamosios iki dvyliktos klasės“, – paaiškino.

Mokyklinį laikotarpį jis prisimena šviesiai: greta bendrojo lavinimo dalykų, turėjo galimybę mokytis muzikos – taip išmoko groti akordeonu, pianinu. Matyt, nuo to laiko gimė ir meilė muzikai, kuri šiuo metu atsiskleidžia per kitą pomėgį – Tautvydas, kaip tikras melomanas, kolekcionuoja ir skaitmenizuoja senus lietuviškus įrašus iš kasečių ir kompaktinių diskų.

SVAJOJO ĮSIKURTI VILNIUJE

Mokykliniais metais į gimtinę Tautvydas sugrįždavo per atostogas ir savaitgaliais. Juokiasi, kad pradžioje tie savaitgaliai būdavo dažnesni, vėliau vis retėjo. Dar būdamas mokinys vyriškis sako pajutęs, kad savo namais jau laiko Vilnių. Greičiausiai tai buvo viena iš priežasčių, kodėl rinkosi studijas būtent sostinėje.

„Esu baigęs socialinio darbo studijas Mykolo Romerio universitete. Studijuoti šią specialybę pasiūlė viena mokytoja. Kadangi pats nebuvau nusprendęs, ką norėčiau veikti gyvenime, įstojau“, – prisipažino Tautvydas. Tiesa, studijų metus jis prisimena kaip nelengvus: nepavyko užmegzti kontakto su kurso draugais, nematė savęs ir kaip socialinio darbuotojo.

Vis dėlto, gavęs diplomą, minties ieškotis darbo šioje srityje jis nenorėjo – galvoje buvo tikslus atsakymas, ką norėtų veikti. Teikėję rasti būdą, kaip tai padaryti. Pagalba atėjo netikėtai: viena bičiulė, su kuria bendravo neregiam skirtoje feisbuko grupėje, papasakojo apie viešosios įstaigos „Sopa“ projektą „Aktyvūs ir reikalingi“, kurio tikslas – padėti susirasti darbą įvairių negalią turintiems žmonėms. Tautvydas nusprendė kreiptis ir tapo vienu iš projekto dalyvių. Tai nutiko 2019 m.

DARBO PASIŪLYMAS – PO PIRMO POKALBIO

Kaip pasakojo viena iš projekto „Aktyvūs ir reikalingi“ koordinatorių Aiva Salatkienė, svarbiausias tikslas buvo įtraukti negalią turinčius žmones į įvairias veiklas, išskirti jų stiprybes ir kartu išsiaiškinti, kur ir kaip galėtų dirbti. Kitas etapas – padėti susirasti potencialų darbdavį ir įsidarbinti. Projekto metu Tautvydas tai ir darė: išsiginęs, kur save matytų darbo rinkoje, jis atnaujino CV, padedamas specialistų ruošėsi būsimiems darbo pokalbiams. „Tautvydas buvo labai motyvuotas. Pamenu, kad jis labai aiškiai žinojo, kad nenori dirbti „neregijų kombinate“. Jis siekė tapti pilnateisiu darbo rinkos dalyviu“, – sakė A. Salatkienė.

Pats Tautvydas pasakojo, kad jis svajojo dirbi su garso dokumentais (audiofailais). „Turiu pomėgį – skaitmenizuoju senus garso įrašus iš diskų, kasečių. Moku montuoti. Norėčiau dirbti ką nors panašaus – su garso montavimu, skaitmenizavimu“, – sakė Tautvydas ir prisipažino, jog tokį darbo pasiūlymą buvo radęs ir nusiuntęs savo gyvenimo aprašymą. Deja, įsidarbinti nepavyko – darbdavys tąkart pasirinko kitą kandidatą.

„Galima sakyti, kad dabar dirbu panašų darbą. Ir jis man tikrai patinka“, – džiaugėsi pašnekovas, kuris jau daugiau nei dvejus metus yra skambučių operatorius pavežėjimo paslaugas teikiančioje įmonėje „Socialinis taksi“. Galvojau: kam rinktis žmogų su negalia, jei galima paimti regintįjį? Susirasti šį darbą Tautvydui padėjo projektas „Aktyvūs ir reikalingi“.

Vyriškis neslėpė, kad siųsdamas CV jis nieko gero nesitikėjo: „Buvau įsitikinęs, kad manęs nepasirinks, nes esu neregys. Galvojau: kam rinktis žmogų su negalia, jei galima paimti regintįjį?“ Tačiau jis buvo pastebėtas, o po pirmo pokalbio sulaukė ir kvietimo dirbti.

„Man atrodo, kad gal net tą pačią dieną paskambino ir pasakė, kad esu priimtas. Buvau labai laimingas“, – tikino jaunas vyras.

GERIAUSIAI JAUČIASI SAVO NAMUOSE

Surastas darbas leido Tautvydui įgyvendinti turbūt vieną drąsiausių svajonių – paimti paskolą banke ir įsigyti nuosavą butą, kuriame šiuo metu ir gyvena. Išsirinkti norimą butą vyrui padėjo sesuo, kuri taip pat gyvena sostinėje.

„Neregiam kur kas sudėtingiau nei kitiems išsirinkti būstą – juk skelbimuose esančių nuotraukų mes nematome. Apžiūrėti butų važiudavau su seserimi – ji padėjo išsirinkti tinkamiausią variantą“, – kalbėjo Tautvydas ir pridūrė, kad vienas pats ir šiaip retai kur išėina. Savo namuose jis ir dirba – skambučių operatoriaus darbas tai leidžia. Ar tai nevargina? Tautvydas užtikrina, kad ne. „Man patinka, nesijaučiu vienišas“, – sakė pašnekovas, išmokęs aiškiai atskirti darbo ir poilsio valandas. Pastarosios skirtos širdžiai malonioms veikloms.

ĮSIDARBINTI NEREGIAMS NĖRA LENGVA

Tautvydo istoriją galima pavadinti sėkmės – įsidarbinti įmonėje, kur jaučiasi vertinamas ir dirba mėgstamą darbą, jam pavyko labai greitai. Deja, bet ne visiems neregiam tai pasiseka.

Anot paties pašnekovo, iš dalies dėl to kalti patys neregintieji iš anksto nusprendžiantys, jog neverta net bandyti siųsti gyvenimo aprašymų. „Yra tokių neregijų, kurie ne tik kad nesiunčia CV į norimą įstaigą, bet apskritai neieško darbo“, – sakė Tautvydas. Kita vertus, darbdaviams taip pat trūksta žinių. „Iš savo patirties galiu pasakyti, kad labai trūksta darbo vietų, pritaikytų neregiam. Nors yra įvairių programų, kurios leidžia mums dirbti įvairius darbus, jas reikia įdiegti. O tai – papildomas dalykas, kuriam ne visi darbdaviai nori skirti laiko ir lėšų“, – kalbėjo Tautvydas.

Jo mintis patvirtina ir „Sopa“ atstovė A. Salatkienė, pasak kurios, nemažai darbdavių vadovaujasi išankstinėmis nuostatomis, turi daug baimės.

„Todėl labai svarbu tarpininkavimas, ką mes ir darome: surandame potencialius darbo skelbimus, lydime ir deramės dėl darbo sąlygų pritaikymo, jei reikia – darbuotojui padedame įgyti reikiamą įgūdžių“, – kalbėjo pašnekovė. Ji pabrėžė, kad dažnam neįgaliajam trūksta motyvacijos ir pasitikėjimo savo jėgomis. O darbdaviams – informacijos apie darbinės aplinkos pritaikymą negalią turinčiam žmogui. „Informacijos sklaida šiuo atveju yra tas katalizatorius, kuris leidžia turėti daugiau tokių sėkmės istorijų, kaip Tautvydo“, – įsitikinusi ji.

IRMANTO GELŪNO / BNS NUOTR.

BITININKYSTĖ PAKEITĖ JŲ GYVENIMĄ: **ALEKSANDROS IR JAROSLAVO ISTORIJS**

Aleksandra Korytničenko ir Jaroslavas Šilobritas save vadina bičiuliais. Ir ne tik dėl to, kad kartu lanko Trakų neįgaliųjų užimtumo centrą. Bičiuliais vadinami žmonės, kurie domisi bitėmis ir bitininkyste. Tokie yra ir Aleksandra su Jaroslavu.

Pasak jų, pažinę bites, jie visai kitaip pradėjo žiūrėti į gyvenimą. Pasikeitė net svajonės. Pavyzdžiui, Aleksandra leido sau patikėti, kad vieną dieną galės gyventi savarankiškai ir su kurs šeima. Pirmuosius žingsnius dėl šios svajonės ji jau žengė – kartu su gydančiais medikais ieško būdų, kaip sustiprinti savo sveikatą, kad išvengtų nuo vaikystės lydinčių epilepsijos paūmėjimų. Dėl šios ligos Aleksandra turi lengvą negalią. Tuo metu Jaroslavui bitininkystė padėjo patikėti, kad negalia nėra priežastis nustoti gyventi.

SAVAMOKSLĖ TAPYTOJA, KURIOS DARBAI PUOŠĖ SEIMĄ

29-erių Aleksandra užaugo Lentvaryje. Tėvų meile ir rūpesčiu dalijosi su jaunesne seserimi. „Su ja visad draugiškai sutarėme, gamindavome valgyti, tvarkydavomės. Į mane ji niekada nežiūrėjo kaip į neįgalų žmogų“, – pasakojo Aleksandra, nuo vaikystės serganti epilepsija. Negalia jai netrukdė ir mokytis: mergina sėkmingai baigė vidurinę mokyklą ir įstojo studijuoti anglų kalbos į Mykolo Romerio universitetą. „Man sekėsi kalbos – be lietuvių kalbos, moku anglų, rusų ir šiek tiek lenkų. Po egzaminų buvau įstojusi į psichologiją ir taikomąją anglų kalbą – galiausiai pasirinkau šią specialybę. Deja, studijavau neilgai – vos du mėnesius. Dėl asmeninių priežasčių teko pasiimti akademines atostogas“, – kalbėjo pašnekovė.

Dar ankstyvoje vaikystėje Aleksandra pajuto, kad labai mėgsta piešti ir tai jai sekasi. Išskirtiniai Aleksandros tapybos darbai buvo eksponuojami Trakų rajono savivaldybėje, Lietuvos Respublikos Seime, o 2018 m. personalinė paroda surengta Rūdiškėse.

„Dažniausiai tapau savo fantazijas. Vienas įdomesnių man pačių yra paveikslas „Skraidančios ausys“. Jame pavaizdavau moteriškas ausis su 5–6 auskarais. Antrame plane – vyriška balso diagrama. Paveikslas mintis: „Vyro komplimentai priverčia moteris skraidyti“, – vieną iš savo paveikslų pristatė Aleksandra.

SVAJONĖ – SOCIALINIO DARBO STUDIJOS IR SAVARANKIŠKAS GYVENIMAS

Šiuo metu ji gyvena su tėvais Lentvaryje, taip pat reguliariai lankosi Trakuose – čia aktyviai dalyvauja Trakų neįgalųjų užimtumo centro veikloje. Neseniai ji buvo išrinkta šio centro lankytojų tarybos pirmininke. „Dirbti centre man labai patinka ir, manau, kad sekasi. Žinau, kokie žmonės ateina, kad jie labai jautrūs, taip pat moku padėti jiems“, – atviravo Aleksandra. Kadangi ir pati yra šio centro lankytoja, ji puikiai supranta, kokie individualūs yra kiekvieno iš lankytojų poreikiai. „Labai svarbu neskubėti jų smerkti, kritikuoti – net tuomet, jei ką nors ne taip padaro. Reikia klausti, kaip jie jaučiasi“, – savo darbo specifiką detalai nupasakojo jauna moteris. Ji pati turi nesunkią negalią dėl nuo vaikystės kankinančios sunkios ligos – epilepsijos. Vaistais liga kontroliuojama, tačiau iki šiol Aleksandra nesiryžo gyventi atskirai nuo tėvų. Nors norėtų – ši svajonė dar labiau sustiprėjo atsiradus širdies draugui. Tiesa, apie jį neatvirauja. Kur kas detaliau atskleidžia kitus gyvenimo tikslus. „Norėčiau studijuoti, o vėliau tapti socialine padėjėja. O paskui – oficialiai įsidarbinti Trakų neįgalųjų užimtumo centre. Tam ruošiuosi, bet pirmiausia reikia pagerinti sveikatą. Čia yra mano svajonė ir tikslas“, – sakė ji.

PO PAŽINTIES SU BITĖMIS – MINTYS APIE SAVO ŠEIMĄ

Aleksandra – viena iš Trakų neįgalųjų užimtumo centre vykdomo projekto „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ dalyvių. Jo metu centro lankytojai pirmiausia susipažino

su pačiomis bitėmis, o vėliau galėjo pasimokyti ir išbandyti bitininkystę. „Įsivaizduokite tą kvapą, skonį, kuris gaunamas šakute nubraukus medų nuo korio! Tai labai nuostabus dalykas. Labai gera ir nuvažiuoti į bityną, pabūti su bitėmis. Iki projekto bitėmis niekada nesidomėjau – su bitėmis susipažinau tik atėjusi į centrą. Man bitė apskritai labai įdomus gyvūnas“, – šiuo metu pažinti bites ir bitininkystę padedanti kitiems per edukacijas, vykstančias Trakų neįgalųjų užimtumo centre. „Gyvenimas mane suvedė su bitėmis ilgam“, – įsitikinusi Aleksandra ir pridūrė jog būtent bičių stebėjimas jai padėjo suprasti, ko nori savo gyvenime.

„Man bitės davė supratimą apie šeimą. Kaip tai suprasti? Bitės rūpinasi vienos kitomis. Nežinau, ar pastebėjote, bet kitose kalbose bitė motinėle vadinama bite karaliene. O lietuviškai ji – motinėle. Ir iš tiesų ji kaip tikra motina rūpinasi visais savo „vaikais“. Yra bitės darbininkės, yra tranai ir lervutės – visa struktūra kaip ir pas mus, žmones. Bičių santykiai labai panašūs į žmonių. Bet aš manau, kad iš jų mums yra ko pasimokyti: tvarkos, struktūros, pagarbos“, – savo mintimis pasidalijo pašnekovė.

UŽSIĖMIMAI BITYNE PADĖJO PRIIMTI SAVO NEGALIĄ

Dar vienas šio projekto dalyvis – Jaroslavas. Kaip ir Aleksandra, Jaroslavas gyvena Lentvaryje bei lanko Trakų neįgalųjų užimtumo centrą. Tačiau, skirtingai nei mergina, jis gana ilgai centre nerado savo vietos. Vyriškis pamena, kad jam būdavo sunku bendrauti su kitais, kartais net ir orientuotis aplinkoje. Tačiau pažįstant bites, užsiimant įvairia su bitininkyste susijusia veikla jam pavyko pakeisti požiūrį į save ir aplinkinius. Kaip jis pats sako, bitės padėjo priimti save tokį, koks yra dabar – žmogų, turintį negalią.

„Iki 2018 m. buvau sveikas žmogus. Dirbau vienoje įmonėje su geležimi. Su žmona auginame du sūnus. Tačiau tuomet atsitiko nelaimė – galvos smegenų aneurizma ir insultas“, – pasakojo Jaroslavas. Nors liga užklupo prieš daugiau nei penkerius metus, Jaroslavas kaip dabar prisimena dieną, kai pasijuto blogai. Į medikų rankas jis pateko tiesiai iš darbovietės. Jaroslavas patyrė insultą, po kurio buvo iš dalies paralyžiuotas, sunkiai pažino artimuosius. Jis prisipažino, kad atsigavus ir pamažu pradėjus pažinti savus sunkiai susitaikė su tuo, jog gyvenimas nebebus toks, koks buvo anksčiau. „Man buvo baisu“, – žodžių į vatą nevyniojo.

Po ligoninės ir reabilitacijos sugrįžęs į namus vyriškis jau galėjo kažkiek savimi pasirūpinti – pavalgyti, apsiprausti. Vis dėlto apie grįžimą į darbą nebuvo nė kalbos. Todėl reikėjo sugalvoti, kuo užpildyti dieną. „Kažkas iš pažįstamų žmonai papasakojo apie Trakų neįgalųjų užimtumo centrą. Ji pasiūlė nuvažiuoti pasišiūrėti – ką ir padarėme. Pasakiau, kad pabandyčiau ten važinėti“, – pradžią prisiminė vyriškis. Tačiau įsivažiuoti į naują rutiną nebuvo lengva: centre iš pradžių Jaroslavas nesijautė gerai – mažai su kuo bendravo, vengė įsitraukti į veiklas. Kaip pats sako: matyt, vis dar nebuvo susitaikęs su pasikeitusia fizine būkle. Tuomet centro direktorius pasiūlė pabandyti veiklas bityne. Nors iki to laiko su bitėmis Jaroslavas nieko bendro neturėjo, jau po pirmo užsiėmimo suprato, kad jam patinka. Anot vyriškio, sunku pasakyti, tačiau, panašu, kad bitės jam padėjo susitaikyti su savimi ir nauju gyvenimo etapu. Dabar 39-erių Jaroslavas savo ateitį piešia nebe niūriomis spalvomis. „Norėčiau mokytis staliaus amato – patinka dirbti su mediena. Galbūt net įsidarbinti kažkur. Kol kas nieko konkretaus nedarau, tik turiu tokią svajonę“, – atviravo pašnekovas, už kurio išjudėjimą labai „serga“ ne tik šeima, bet ir Trakų neįgalųjų užimtumo centro bendruomenė.

GRETOS SKARAITIENĖS / BNS NUOTR.

ALINOS IR DOMINYKO ISTORIJA ĮRODO: **LIGA IR NEGALIA NETRUKDO PASIEKTI SVAJONĖS - IŠMOKTI VAIRUOTI**

Likimas Alinai Račkovskajai nepašykštėjo išbandymų. Vos devyniolikos ji pastojė. Nors nėštumas buvo sklandus, gimdamas sūnus patyrė rimtą kojos traumą ir vaikščioti išmoko jau su protezu. Šiuo metu šeimoje auga keturi vaikai: be negalią turinčio vyresnio – 19-mečio abituriento Dominyko, yra 16-metė dukra Emilija bei 6-mečiai dvynukai Alanas ir Ostinas. Vaikai – didžiausias Alinos turtas ir pagrindinis variklis siekti vis naujų gyvenimo tikslų. Jos žodyne nėra žodžio „negaliu“.

Derindama motinystę ir profesinį gyvenimą ji dirbo daugybę įvairių darbų ir dabar, kaip pati sako, gali puikiai rūpintis tiek gyvūnais, tiek ir žmonėmis – yra baigusi veterinarijos padėjėjos bei slaugytojos mokslus.

Vis dėlto iki šiol jos gyvenime trūko vieno svarbaus dalyko, dėl kurio darbo rinkoje atsivertų kur kas daugiau durų. Tai – B kategorijos vairuotojo pažymėjimas. Pasak Alinos, gauti vairuotojo pažymėjimą ryžosi dėl dviejų jai asmeniškai labai svarbių priežasčių: norėjo padrašinti negalią turintį sūnų išmokti vairuoti (su juo ir lankė teorijos bei praktikos pamokas – red. past.). Taip pat – turėti daugiau galimybių sėkmingai sugrįžti į darbo rinką. Iš jos kelerius pastaruosius metus Alina buvo „iškritis“ dėl šeimos.

Moters vyras dirba užsienyje, tad praktiškai visi atžalų ir buities rūpesčiai gula ant jos pečių. Įgyti teorines ir praktines žinias Alina su sūnumi jie galėjo dalyvaudami projekte „Individualizuotos socialinės paslaugos ir darbo įgūdžių formavimas darbingiems ekonomiškai neaktyviems asmenims“. Šiuo metu Alina jau laiko savo rankose vairuotojo pažymėjimą. Jos sūnaus Dominyko laukia paskutinis žingsnis – vairavimo praktikos egzaminas.

MOKYTIS VAIRUOTI - KARTU SU SŪNUMI

Baigusi mokyklą Alina pradėjo mokytis veterinarijos padėjėjos profesijos. Tačiau netrukus visus profesinius planus kuriam laikui teko padėti į stalčių, nes būdama devyniolikos susilaukė sūnaus. Galbūt į darbą būtų grįžusi anksčiau, jei ne gimdymo trauma, nulėmusi, jog pirmagimis jau nuo naujagimystės turėjo negalią.

„Jis gimė kojomis į priekį ir viena koja dėl to buvo negrįžtamai traumuota. Taigi, nors nėštumasėjo kaip įprasta, auginome neįgalų sūnų“, – pasakojo Alina. Ji prisiminė, kad, nors šokas buvo didelis, iš karto suprato: darys viską, kad tik vaikas vaikščiotų.

Tam pasiryžusi ji tiesiogine prasme turėjo visko pasiekti pati. Įvertinę vaiko būklę medikai nerekomendavo amputuoti kojos ir ieškoti protezo. Lietuvoje tokios operacijos net nebuvo atliekamos.

Tačiau Alina nepasikliovė viena nuomone, kategoriškai atmetė verdiktą, kad vaikas nevaikščios, domėjosi visomis tuo metu buvusiomis medicininėmis galimybėmis. O sužinojusi, kas garantuos labiausiai savarankišką sūnaus gyvenimą, užsispyrė ir rado būdą, kaip savo tikslą pasiekti.

„Į metukų apžiūrą pas gydytoją vaikas atėjo – jis vaikščiojo!“ – didžiudamasi kalbėjo dabar jau devyniolikmečio mama.

Vidinės stiprybės jai prireikė ir vėliau: beauginant neįgalų sūnų bei po poros metų atsiradusių dukrą reikalų netrūko. Laiko dar sumažėjo, kai prieš šešerius metus gimė pagrandukai – dvykukai. Dėl to ji sako ieškojusi darbo, kuriame būtų lankstus darbo grafikas. Tai buvo vienas iš svarbiausių kriterijų.

„Ko tik aš nedirbau: ir slauge, ir virtuvės darbuotoja, ir pagal pirmą profesiją – veterinarijos padėjėja. Darbų daug pakeičiau. Paskui ilgą laiką „dirbau“ mama – su keturiais vaikais tikrai yra ką veikti. Šiuo metu jau kuris laikas dirbu vienoje kavinėje Pilaitėje – labai džiaugiuosi, kad gavau tokį pasiūlymą“, – apie įvairių darbinę patirtį papasakojo vilnietė.

Ji atviravo, kad ieškodama darbo ne kartą susidūrė su seniai žinoma tiesa: daugeliui veiklų reikia vairuotojo pažymėjimo. Nors Alina vairuoti mokėjo (išmoko, anot jos, kaip ir visi – anais laikais), tačiau legaliai to daryti negalėjo – nebuvo įgijusi teisės. Todėl prieš metus išgirdusi apie galimybę dalyvauti projekte, kurio metu nemokamai galima mokytis vairuoti, ji nė minutės neabejojo: ten turi būti ji ir jos Dominykas!

„Sužinojau apie projektą ir supratau, kad turime eiti. Norėjau jį padrašinti – savo pavyzdžiu parodyti, kad jis turi laikytis teises. Išėjo taip, kad mama pirmiau nei sūnus rankose laikė teisės – aš jau nuo rudens važinėju“, – pasakojo Alina. Jos teigimu, be šio projekto vargu ar būtų to pasiekusi. Pirmiausia dėl ribotų finansinių galimybių. Be to, projekto dalyviai vairavimo mokyklos „Autologija“ instruktorių paslaugomis galėjo naudotis ilgiau nei įprasta mokantis vairuoti, taip pat gavo daugiau asmeniško dėmesio.

Jo iš tiesų prireikė, nes, pavyzdžiui, Dominykui iš pradžių dėl kojos protezo buvo sudėtinga vairuoti automobilį su mechanine pavarų dėže. Buvo net baimės, jog apie galimybę savarankiškai keliauti svajojantis vaikas to daryti niekada negalės... Laimė, sprendimą pavyko rasti – Dominykas ėmė mokytis ir ruoštis vairavimo praktikos egzaminui su automobiliu, turinčiu automatinę pavarų dėžę. Ir jam puikiai sekasi. Liko tik vienas žingsnis – įveikti vairavimo praktikos egzaminą. Anksčiau to padaryti vaikas negalėjo, nes ruošėsi ir laikė brandos egzaminus.

UŽKLUPUSI LIGA NĖRA PRIEŽASTIS KEISTI PLANUS

Be netikėtumų neapsiėjo ir pačios Alinos vairavimo pamokos. Vos pradėjusi vairavimo pamokas aktyvi moteris pajuto skausmus viename iš šonų. O besimaudydama duše ant šonkaulių užčiuopė gumbą. Skubiai atlikti tyrimai parodė, kad tai – piktybinis auglys.

„Pradžioje gydė vaistais, paskui buvo operacijų. Rado navikų ir kitur. Tačiau aš visada tikėjau, kad viskas bus gerai. Niekada negalvojau, kad turiu nustoti gyventi ir atsisakyti savo planų“, – tikino Alina.

Tvirtą moters būdą puikiai žino, ją gydantys medikai bei slaugytojai. „Po vienos iš operacijų aš pasakiau: „Duokite kokius reikia vaistus, bet aš turiu dalyvauti mokyklos išleistuvėse. Ir ką? Išėjau. Žinoma, buvau susileidusi nuskausminamųjų, be jų nieko nebūtų buvę. Gydytojai net nebandė prieštarauti – žino mane ir tai, kad aš padarysiu taip, kaip man reikės“, – pasakojo Alina.

Nors sveikata nebuvo gera, moteris nusprendė tęsti pradėtą vairavimo pamokas. Derindama vizitus pas gydytojus ir motinystę ji sugebėjo išlaikyti tiek vairavimo teorijos, tiek ir praktikos egzaminus. Tiesa, pastarąjį išlaikė tik po kelių bandymų. „Bet išlaikiau! Ir jau tą pačią dieną išvažiavau pas draugę, į sodą“, – juokėsi Alina.

Iš kur semiasi tiek stiprybės, motyvacijos? Atsakydama Alina šyptelė. „Turiu būti pavyzdys savo vaikams. Ir esu – štai dukra jau dirba. Labai džiaugiuosi tuo, nes visada norėjau, kad vaikai žinotų, jog pinigų reikia uždirbti. Vyriausias sūnus ketina studijuoti – nesako kur, bet turi konkrečių planų. O mažiau nuo rudens eis į pirmą klasę. Man svarbu, kad užauginčiau savarankiškus vaikus. Tad, tikiuosi, turėsiu daugiau laiko sau. Tiksliau – projektams ir darbams“, – į ateitį su optimizmu žvelgia pašnekovė.

Ką jos gyvenime pakeitė B kategorijos vairuotojo pažymėjimas? Alinos teigimu, pirmiausia išlaisvino: „Nebereikia prašyti, kad kažkas pavežtų. Sėdu į mašiną ir važiuoju“. Be to, priduria, turint vairuotojo pažymėjimą tiek jai, tiek ir sūnui bus lengviau rasti norimą darbą. „Dominykas jau svajoja apie tą laiką, kai galės vairuoti. Aš irgi pamotvyuoju. Man svarbu, kad užauginčiau savarankiškus vaikus. Niekada nebuvo ta mama, kuri viską už juos padaro. Aš tik suteikiu jiems galimybes ir rodau pavyzdį“, – tikino keturių vaikų mama.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

GYVENTI Į TĖVIŠKĘ SUGRĮŽUSI SENJORĖ DANUTĖ ŽENĖ ATRADO SPORTĄ: „**DARŽO NEPAKANKA**“

Ariogaloje gyvenanti Danutė Zenė Žilienė – tikra močiutė iš visiems gerai žinomos Stasio Povilaičio dainos „Senelė mūsų jauna“. „Pasas rodo, kad man jau 77-eri“, – juokiasi, paklausta, kiek jai metų. Visą gyvenimą buvusi aktyvi moteris neslepia, kad vis dėlto didieji pokyčiai į jos gyvenimą atėjo išėjus į pensiją. O reguliariai sportuoti ji pradėjo maždaug prieš ketverius metus – tuo metu Raseiniuose startavo fizinį aktyvumą skatinantis projektas, kuris tęsiasi ir dabar.

SVARBIAUSIA - ENERGIJA IR GYVAS BENDRAVIMAS

Per ketverius užsiėmimų metus Danutė Zenė sako praleidusi vos vieną kitą treniruotę. Kas labiausiai motyvuoja sportuoti? Anot senjorės, svarbiausia priežastis – energija, kurią jaučia po fizinio aktyvumo veiklos. „Jaučiuosi gyva, energinga. Turbūt tai ir yra svarbiausia“, – tikino ji.

Prasidėjus pandemijai gyvi užsiėmimai buvo nutraukti – sportuoti visi norintys galėjo nuotoliniu būdu. „Bet per „Zoom’ą“ visiškai ne toks jausmas. Nors, atrodo, visus pratimus mokame, galime daryti. Bet nėra gyvo kontakto – tai dar vienas dalykas, dėl kurio man patinka treniruotės. Pasimatai su žmonėmis, pasikalbi. Bendravimas man taip pat labai svarbus“, – atviravo senjorė.

Anot jos, artimų draugysčių treniruotėse ji neieškojo. Vis dėlto šilti santykiai su kai kuriais dalyviais užsimezgė. „Žinome vieni kitų vaikus, sveikatos būklė – susitikę viską aptariame“, – sakė pašnekovė.

Ji pati neslėpė, kad per tuos ketverius metus, kai dalyvauja projekte, jaučiasi išdrąsėjusi. „Visada mėgau keliauti, bet ne visada tam turėjau galimybių. Dabar jų daugiau. Aišku, būtų lengviau, jei turėčiau bendraminčių Ariogaloje. Bet, kai nori, randi būdą, kaip tai padaryti. Po Lietuvą, pavyzdžiui, keliauju su Trečio amžiaus universiteto bendramoksliais. Neseniai buvome Rokiškyje. Į užsienį važiuoju su vaikais“, – sakė Danutė Zenė.

Šiomet išsipildė ir sena jos svajonė – sūnus padovanojo kelionę į Romą. „Sakoma, kad visi keliai veda į Romą. O aš ten nebuvau buvusi. Tai sūnus nusprendė ištaisyti šitą klaidą – sudarė maršrutą, nuskradino ir aprodė“, – laiminga pasakojo senjorė.

Laimės ašaras ji šluostė ir pasakodama apie savo vaikus bei anūkus. Su dabar jau buvusiu vyru ji užaugimo sūnų ir dukrą, kurie sukūrė šeimą, močiutei padovanojo tris anūkus. „Dabar jie visi jau dideli – turi savo gyvenimus. Gyvena Kaune, o Ariogala jiems – tik močiutės namai. Bet, nors gyvenu viena, nesijaučiu vieniša. Veiklos man netrūksta!“ – užtikrino pašnekovė.

DALYVAVO BEVEIK 2000 ŽMONIŲ

Funkcinės treniruotės ir jogos užsiėmimai, kuriuose dalyvavo Danutė Zenė – tik maža dalis veiklų, kurias Raseinių krašto gyventojams pasiūlė 2018–2022 m. vykstantis projektas „Raseinių rajono gyventojų sveikatos stiprinimas, gerinant sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą“. Pasak vienos iš jo rengėjų Rasos Simonavičienės, iš viso skirtingose veiklose sudalyvavo per 1800 žmonių. „Veiklos nebuvė skirtos konkrečiam amžiui – įvairiuose fizinio aktyvumo užsiėmimuose, filmų, spektaklių peržiūrose, mokymuose ir kituose gyvuose bei nuotoliniuose renginiuose galėjo dalyvauti ir vaikai bei jaunimas, ir darbingo amžiaus žmonės bei senjorai. Tai buvo pirmasis tokios didelės apimties projektas. Žmonių aktyvumas, įsitraukimas ir didžiulis susidomėjimas parodė, kad tokie projektai labai reikalingi“, – džiaugėsi R. Simonavičienė. Anot jos, didžiausio atgarsio susilaukė būtent fizinio aktyvumo skatinimui skirti renginiai – tokie kaip senjorės Danutės Zenės pamėgtos treniruotės.

„Danutė mūsų įstaigoje visuomet buvo žinoma ir minima kaip senjorų ambasadorė. Ji – puikus pavyzdys, kad amžius – ne riba ir kliūtis džiaugtis gyvenimu“, – pažymėjo pašnekovė.

Prisijungti prie nemokamų funkcinė ir jogos treniruotėms nusprendusi Danutė Zenė į pirmuosius užsiėmimus iš Ariogalos į Raseinius važinėjo autobusu.

„Man patinka ta energija, kurią jaučiu po treniruotėms – jaučiuosi gyva“, – vieną iš svarbiausių priežasčių, dėl kurios dukart per savaitę važiuoja į užsiėmimus jau ketverius metus, atskleidė aktyvi senjorė.

NETEKUS DARBO SUGRĮŽO GYVENTI Į TĖVIŠKĘ

Dubysos upės slėnyje įsikūrusiame Ariogalos miestelyje Danutė Zenė užaugo. Tačiau vėliau 35-erius metus gyveno kitoje Lietuvos pusėje – Kretingoje. Sugrįžti į gimtinę ją paskatino pasikeitusios gyvenimo aplinkybės. „Būdama 59-erių, ne savo noru turėjau išeiti „į pensiją“: Kretingoje uždarė fabriką, kuriame dirbau, neliko darbo. Tuo pačiu metu subyrėjo mano santuoka, todėl nusprendžiau grįžti į tėviškę. Čia dar gyveno mano mama – norėjau būti arčiau jos“, – apie sugrįžimą į gimtinę pasakojo pašnekovė. Tiesa, be darbo ji ilgai neužsiuvo – įsidarbino netoliese esančiame fabrike, kur dirbo dar 8-erius metus.

„Kai ir antrą kartą išėjau į pensiją, pajutau tuštumą. Tas jausmas man nepatiko. Pradėjau ieškoti veiklų – taip atsiradau Trečiojo amžiaus universitete Raseiniuose. Labai norėjau pasimokyti šokti linijinius šokius – ir juos radau. Pačioje Ariogaloje tuo metu nelabai buvo ką veikti. Aišku, turiu daržą – va ir dabar nerimauju, kad per daug lyja“, – kalbėjo aktyvi senjorė.

Taip apie veiklų jos akis užkliuvo už Raseinių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro organizuojamo projekto „Raseinių rajono gyventojų sveikatos stiprinimas, gerinant sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą“. Buvo 2018-iejai.

Į pirmąsias funkcines treniruotes bei jogos užsiėmimus Danutė Zenė iš Ariogalos į Raseinius ir atgal važiuodavo autobusu. „Pati nevairuoju, o Ariogaloje daugiau norinčių važinėti į treniruotes neatsirado. Bet nusprendžiau, kad nieko tokio – tiks ir autobusas. Labai norėjau“, – juokiasi prisiminusi. Po kurio laiko užsiėmimais susidomėjo ir daugiau ariogališkių – kartu su jais automobiliu į treniruotes ir iš jų keliaudavo ir Danutė Zenė.

„Visi jie buvo jaunesni 10–13 metų nei aš. Bet sportuodavome kartu“, – pažymėjo pašnekovė. Tuo metu, kai pradėjo sportuoti Raseiniuose, jai buvo 73-eji.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

IŠ PRIKLAUSOMYBIŲ LIŪNO IŠBRIDĘS EDVARDAS ILGAI GYVENO GLOBOS ĮSTAIGOSE – **DABAR MOKOSI GYVENTI SAVARANKIŠKAI**

Beveik visą savo gyvenimą Edvardas Gasinskas praleido įvairiose globos įstaigose. Į vienas jų pateko dėl to, kad buvo našlaitis, kitas – dėl negalios. Pastaruosius keliolika metų jis gyvena Tauragės rajone, Adakavo socialinių paslaugų namuose. Nors čia jautėsi vertinamas, galėjo atskleisti savo meninę pusę – kurti scenarijus, vaidinti, giedoti giesmes, eksperimentuoti virtuvėje ir tapyti – širdyje visuomet žinojo, kad labiau už viską nori gyventi savarankiškai.

Sena svajonė išsipildė prieš dvejus metus – tuomet Edvardas kartu su Adakave sutikta gyvenimo drauge apsigyveno apsaugotame būste. „Pagaliau, sulaukęs 53-ųjų, gyvenu taip, kaip visada svajočiau“, – neslėpė dar vienas „Žingsniai“ herojus.

IŠ VILNIAUS – Į KITĄ LIETUVOS PUSĘ

„Savęs iki 7-erių metų nelabai pamenu. Gal kažkiek gyvenau su tėvais, bet anksti patekau į kūdikių namus Vilniuje, vėliau – internatinę mokyklą“, – sakė Edvardas. Apie tą gyvenimo laikotarpį vyriškis kalba aptakiai. Tačiau užtenka ir trumpų sakinių, pavienių žodžių, kad suprastum – vaikystėje gyvenimas nelepino. „Iš internato išėjau į profesinę mokyklą. Nenorėjau ten, bet užrašė, teko mokytis. Buvau našlaitis, todėl dažniausiai likdavau bendrabutyje ir per atostogas“, – pasakojo Edvardas.

Paauglystę ir jaunystės laikotarpį jis apibūdina kaip maištą prieš sistemą: „Pankavau, maištavau, visko buvo.“ O pirmuosius Lietuvos nepriklausomybės metus Edvardas prisimena kaip be galo sunkius. „Vilniuje ypač jautėsi blokada. Tuo metu man buvo 18-a. Buvau našlaitis ir neturėjau kur gyventi. Pažįstami priėmė į vienos įmonės bendrabutį. Tačiau neilgam: įmonė paskelbė bankrotą, tad mane išmetė į gatvę. Iki 1998-ųjų vos ne visą laiką gatvėje ir praleidau“, – apie vieną sunkiausių savo gyvenime etapų papasakojo Edvardas. Jis neslėpė ir to, kad tuo metu buvo įklimpęs į priklausomybes. Teko pabuvoti ir psichiatrijos ligoninėje. Paradoksalu, tačiau mėnesius joje vyriškis vadina išsigelbėjimu: „Man kartais pasisekdavo ten pakliūti – bent žiemą turėjau kur šiltai gyventi“.

Į GATVĘ GRĮŽTI NEBENORĖJO

Edvardas atvirai sako, jog tuo gyvenimo metu ne kartą galvojo apie savižudybę. Kas padėjo pakilti? „Atvirai pasakius, nežinau. Tuo metu neturėjau motyvacijos gyventi. Mažai kuo gelbėjo ir grįžimas į globos įstaigas. Jose neradau nieko naujo – viskas buvo taip pat, kaip palikau vaikystėje“, – prisipažino pašnekovas. Didieji pokyčiai prasidėjo nuo Švėkšnos, į kurią vyriškis nuvažiavo dalyvauti Minesotos programoje. „Sunku paaiškinti, bet įvyko tarsi kažkoks spragtelėjimas. Supratau, kad psichologiškai ir fiziškai aš esu baisiai pavargęs. Ir jeigu toje duobėje murkdysiuosi, prarasiu visiškai save. Tai buvo mano atsispyrimas“, – pasakojo jis. Tiesa, stebuklingo pasveikinimo nebuvo: kaip ir daugeliui priklausomų asmenų, einančių blaivybės keliu, Edvardui teko patirti atkryčių. Tuo metu jis gyveno Šilutėje veikusioje globos įstaigoje. Čia pateko iš psichiatrijos ligoninės Vilniaus rajone.

„Turėjau du kelius: į gatvę ir į pensionatą. Pasirinkau šį variantą. Gatvėje labai sunku. Ten neįmanoma išlikti socialiu žmogumi. O aš tokiu norėjau būti“, – sakė vyras.

SĖKMĖS ISTORIJA, KURI ĮKVEPIA KITUS

Po septynerių–aštuonerių metų Šilutėje Edvardas persikėlė į Tauragės rajone Adakave veikusius globos namus. Kaip pats sakė, norėjo pokyčio. Naujoje vietoje jis ėmė atsiskleisti, pavyzdžiui, pradėjo kurti scenarijus spektakliams ir vaidinti. Taip pat ilgus metus Edvardas buvo žinomas ir kaip talentingas giedotojas. Į paskutinę kelionę jis yra palydėjęs ne vieną Adakavo ir aplinkinių kaimų žmogų. „Edvardo istorija – tokia, kuria norisi dalintis su visais. Kad pagaliau suprastų, jog globos įstaigos keičiasi, čia

gyvenantys žmonės nori ir gali daugiau“, – pasakojo Adakavo socialinių paslaugų namų direktorė Kristina Anulienė. Su Edvardu ji susipažino Adakave, čia pradėjusi dirbti. Matė – vyriškis turi didžiulį potencialą. Todėl prasidėjus projektui, suteikiančiam galimybę globos namų gyventojams apsigyventi apsaugotame būste, neabejojo, kad vienas iš pirmųjų ten turėtų patekti būtent Edvardas. Tiesa, pirmiausia jis persikėlė į grupinio gyvenimo namus.

Pasak K. Anulienės, Edvardas visada norėjo išsivaduoti iš institucijų globos, gyventi savarankiškai ir to sąmoningai siekė. Dar gyvendamas Adakavo socialinių paslaugų namuose, Edvardas savanoriavo Tauragės „Maltiečių“ organizacijoje, kuri aprūpina Tauragės miesto senolius karšta sriuba. Šią veiklą tęsia ir dabar – jau gyvendamas apsaugotame būste. Į jį Edvardas persikėlė 2020 m. liepą. Jis džiaugiasi, jog pagaliau yra savo paties gyvenimo šeimininkas. Svarbiausia – gali planuoti kasdienę rutiną pagal savo poreikius ir pomėgius. Pavyzdžiui, prasidėjus pandemijai, jis intensyviai tapė. Paveikslų buvo tiek, jog nebetilpo bute! Dėmesį mėgstantis Edvardas tyliai pasvajodavo, kad juos išvystytų ne tik kartu gyvenanti gyvenimo draugė ar socialinė darbuotoja, apsaugoto būsto gyventojams padedanti spręsti įvairius išskylančius klausimus. Realybė svajonė virto netrukus – 2021 m. rudenį Tauragėje surengta personalinė Edvardo tapybos paroda. Vėliau ji keliavo po Lietuvą ir aplankė Uteną, Jurbarką bei Vilnių. Pastarajame mieste Edvardo kūrinius buvo galima apžiūrėti Lietuvos Respublikos Seime.

NORĖTŲ DIRBTI VIRĖJU

Šiuo metu Edvardas Tauragės profesinio rengimo centre mokosi virėjo profesijos. „Teorijos mokymuose tikrai pakanka. Tačiau, norint įsilieti į darbo rinką, ypač tokiems žmonėms, kaip neįgalieji, reikėtų daugiau praktinių žinių. Norėtusi atėjus į kokią kavinę papasakoti, ką konkrečiai moku“, – apie naują gyvenimo etapą pasakojo jis. Mokslai truks pusmetį. Po to Edvardas tikisi susirasti darbą. Tai leistų gyventi dar savarankiškiau, ko jis ir siekia.

Gaminti valgyti jis išmoko dar gyvendamas globos įstaigose. „Pats juokaudamas sakau, kad kai atsibodo keptos bulvės, pradėjau mokytis kažką kito gaminti“, – neslėpė pašnekovas. Gyvendamas grupinio gyvenimo namuose Tauragėje jis kurį laiką buvo tapęs bendruomenės virtuvės šefu – kasdien gamindavo dvylikai žmonių. Nepaisant to, Edvardas kuklinasi, paklaustas, ar turi firminį patiekalą. Tačiau galiausiai prisipažįsta, kad tai – sriubos. Jas giria visi, kas paragauja. „Sekasi labai skaniai virti žuvinę. Sriubos – mano arklukas. Dievas man davė dovaną – jausti prieskonių balansą. To neišmoksi, negali ir paaiškinti“, – pasigyrė Edvardas.

Jis išdavė, kad jam pavyksta skaniai pagaminti ir tokius lietuvių pamėgtus patiekalus kaip žemaičių blynai ar cepelinai.

Paklaustas apie ateitį, Edvardas tvirtai žino atsakymą: „Noriu gyventi nuo nieko nepriklausdamas, nesijausti skolingas.“ Tuo keliu jis ir eina, o pirmieji žingsniai jau žengti: apsigyveno apsaugotame būste, mokosi pasirinktos profesijos, įsigijo individualios veiklos pažymėjimą, mokosi savarankiškai tvarkytis su finansais, planuoti savo pajamas ir išlaidas. Savo gyvenime patyręs ir šilto, ir šalto, Edvardas visuomet jautriai reaguoja į socialiai pažeidžiamiausius – kiek gali, stengiasi padėti. „Man labai patinka savanoriauti. Tačiau iš to ir pašalpos, kuri siekia 150 Eur, neišgyvensi. Tačiau prisidedu, kiek galiu. Pavyzdžiui, parduodu paveikslų – kažkiek ir iš to uždirbu pats, bet dalį skiriu labdarai. Nueinu, kažką nuperku, nuvežu. Va, ir dabar – matau prekybos centre, kad renka paramą ukrainiečių vaikams. Negaliu praeiti“, – kalbėjo istorijos herojus.

IRMANTO GELŪNO / BNS NUOTR.

GLOBOS NAMUOSE UŽAUGUSI EGLĖ: **STENGIUOSI SUTEIKTI DUKRAI GERESNĮ GYVENIMĄ**

29-erių Eglė Timinskaitė – vieniša mama, auginanti penkiametę dukrą Lėją. Nuo ankstyvo amžiaus Eglė gyveno įvairiose globos įstaigose, vėliau – savarankiško gyvenimo namuose. Nors tikro gyvenimo šeimoje ji nepatyrė, tačiau visada svajėjo turėti savo namus. Šiuo metu Eglė su dukra įsikūrusi Pakruojuje, apsaugotame būste. Ateityje šeima tikisi gauti socialinį būstą ir jame susikurti tikrus namus.

Kaip sako pati Eglė, dabar svarbiausias jos tikslas – rasti nuolatinį darbą. Kol kas lengvą proto negalią turinčiai moteriai tai nepavyko, tačiau ji nenuleidžia rankų: kol laukia pasiūlymo, savanoriauja ir tapo paveikslus, kuriuos parodo internetu bei mugėse.

KAS YRA NAMAI, GALĖJO TIK ĮSIVAIZDUOTI

Į pirmuosius globos namus Eglė pateko ankstyvoje vaikystėje – netekus mamos gausios šeimos atžalos buvo išsklaidytos po vaikų namus. Keliaudama iš vienu į kitus Eglė sako taip ir neįmokusi gyventi šeimoje – patarimų iš tėvų gauti nebegalėjo, kitų artimų žmonių, kurie lankytų ir rūpintųsi našlaite, taip pat nebuvo.

Nepaisant to, kad užaugo „valdiškoje įstaigoje“, Eglė pasakojo visuomet jautusi didžiulį norą gyventi savarankiškai. Todėl kiek tik galėjo mokėsi įvairių įgūdžių: tvarkytis, virti, kepti ir kitų paprastai šeimoje įgyjamų kasdienių žinių ir gebėjimų. Sulaukusi pilnametystės Eglė persikėlė į Linkuvoje esančius savarankiško gyvenimo namus. Čia susilaukė dukros. Apie šį etapą Eglė nenori pasakoti – sako, kad iš kai kurių gyvenimo klaidų reikia tiesiog pasimokyti ir pamiršti. Vis dėlto ši „klaida“ ilgainiui tapo didžiausiu jos gyvenimo stebuklu: dukrytė Lėja yra mamos džiaugsmas ir gyvenimo variklis.

„Kai Lėjai buvo ketveri apsigyvenome taip pat Linkuvoje įkurtuose Motinos ir vaiko namuose. Viskas ten buvo gerai, bet norėjau gyventi visiškai savarankiškai. Todėl, kai tik atsirado galimybė persikelti į apsaugotą būstą, t. y. gyventi tik mums su dukra atskirame bute, iš karto persikėliau ten. Dabar mes čia jau gyvename dvejus metus. Ateityje svajoju turėti socialinį būstą – laukiame eilėje. Tai būtų tikri mūsų namai“, – pasakojo Eglė.

MEILĖ DUKRAI SKATINA EITI Į PRIEKĮ

Į apsaugotą būstą Eglė su dukra pateko kaip projekto „Nuo globos link galimybių: bendruomeninių paslaugų plėtra“ dalyvė. Kaip pasakojo ją globojanti socialinė darbuotoja Ema Stankevičienė, Eglė buvo pasirinkta dėl savo motyvacijos ir užsispyrimo. Nors jauna moteris turi lengvą proto negalią, ji puikiai gali gyventi ir pasirūpinti dukra savarankiškai.

„Dukrą ji labai myli – tai pastebi ir aplinkiniai: tiek darželio, kurį lanko mergaitė darbuotojai, tiek kaimynai, su kuriais atskrausčiusi gyventi Eglė susipažino ir draugiškai bendrauja“, – atkreipė dėmesį E. Stankevičienė, Eglei padedanti spręsti

įvairius išskylančius sunkumus. Pavyzdžiui, ieškotis darbo, išspręsti sudėtingesnes buitįje atsiradusias problemas ir panašiai.

Šiuo metu Eglė yra bedarbė. Tačiau jos gyvenimo aprašymas nėra tuščias: prieš susilaukdama dukros moteris yra dirbusi pas ūkininkus, tvarkiusi kapus, vietos bažnyčią ir jos aplinką. „Galėčiau būti namų tvarkytoja – man labai patinka tvarka, švara, esu kruopšti“, – apie darbą, kurio imtis galėtų kad ir nuo rytojaus, sakė Eglė, pridūrusi, kad jai puikiai sekasi ir daržininkystė bei sodininkystė. Tai akivaizdu išvydus jaunos moters namus: čia žydi gėlės, auga pomidorai ir kitos daržovės – jais rūpinasi Eglė su dukra.

„Anksčiau susirasti nuolatinį darbą Eglei nebuvo lengva dėl dukros priežiūros – juk ji neturi pagalbos, yra vieniša mama. Tačiau dabar dukra lanko darželį, tad Eglė labai norėtų ir galėtų dirbti. Deja, Pakruojis nėra didelis miestas, galbūt dėl to ir darbo pasiūlymų mažiau. Prieš kurį laiką Eglė savanoriavo Pakruojo seniūnijoje – dėl savo darbo sulaukė daug gerų atsiliepimų dėl savo atsakingumo, darbštumo. Deja, įdarbinti negalėjo“, – apgailestavo kabintis į gyvenimą Eglei padedanti socialinė darbuotoja E. Stankevičienė.

PAVEIKSLUOSE – MĖGSTAMIAUSIOS GĖLĖS

Pasak jos, kol ieško savo vietos darbo rinkoje, Eglė nesėdi sudėjusi rankų – apsigyvenusi apsaugotame būste ji ėmė tapyti paveikslus ir juos parduoda internetu bei mugėse.

„Turėjau daug laisvo laiko, todėl prisiminiau, kad anksčiau piešiau. Internatinėje mokykloje viena mokytoja paskatino – susidomėjau, pamačiau, kad išeina. Dabar pirmiausia pabandžiau tapyti ant drobės guašu. Vėliau – akriliniiais dažais, jais šiuo metu metu daugiausia ir piešiu. Ką piešiu? Gėles. Mano mėgstamiausios – aguonos. Nežinau, kodėl – jos man tiesiog gražios“, – jautriai apie savo pomėgį pasakojo Eglė.

Mamai piešiant šalia dažnai sukiojasi ir penkiametė Lėja. O kartais ir prisijungia. Tai – vienas iš daugelio judviejų kartu daromų dalykų. „Mums patinka leisti laiką kartu. Po darželio dažnai einame į parką, prie fontano. Apskritai viską darome kartu: ir piešiame, ir gaminame maistą: balandėlius ir net cepelinus“, – džiaugsmo dėl artimo santykio su dukryte neslėpė Eglė.

Praeityje ji patyrė daug viatvės. Nors gimė daugiavaikėje šeimoje, anksti netekusi mamos, ji beveik nepažino savo šeimos narių. Šiuo metu artimesnį ryšį palaiko tik su broliu, gyvenančiu Norvegijoje, bei teta, įsikūrusia netoli esančiame kaime. Viatvę praskaidrina draugė Sonata, su kuria Eglė pažįstama ir bendrauja nuo savarankiško gyvenimo namų laikų.

Ypatingas ryšys užsimezgė ir tarp jos bei E. Stankevičienės, kuri ją lydėjo ir tebedydi apsaugoto būsto projekto metu. Draugystė savo santykius su Egle vadina ir socialinė darbuotoja.

„Su Eglute mes labai susidraugavome. Jai labai reikia palaikymo, draugystės, ji nori pasikalbėti, pasitarti. Tikiu, kad bendrausime ir pasibaigus projektui“, – neabejojo E. Stankevičienė, pridūrusi, kad gaudama emocinę paramą visu kitu Eglė gali pasirūpinti pati. Ryžto ir sugebėjimų jai užtenka.

„Jaučiuosi laiminga“, – tvirtai atsako Eglė, paklausta, kaip šiuo metu gyvena. Ji labai konkrečiai žino, ko nori, kokios jos svajonės. „Norėčiau rasti gerą darbą, kuriame būtų gera alga, gal vyrą. Ir dar norėčiau išmokti vairuoti“, – vardina. Pasak pašnekovės, svarbiausia jai – suteikti dukrai geresnį gyvenimą nei buvo jos pačios.

SENJORĖ GERTRŪDA TURĖJO DU PASIRINKIMUS: **GULTIS ANT OPERACINIO STALO ARBA PRADĖTI SPORTuoti**

„Neįsivaizduoju, kaip dabar gyvenčiau be sporto“, – sako Skuodo rajone gyvenanti Gertrūda Pocevičienė. Buvusi lietuvių kalbos mokytoja neabejoja, kad būtent įvairios fizinio aktyvumo veiklos jai padėjo išvengti kelio sąnario operacijos, o gal net luošumo.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

SPORTUOJA IR 80-METĖS

Apie projektą „Sveikos gyvenenos skatinimas Skuodo rajono savivaldybėje“, skirtą vyresnio amžiaus žmonių fiziniam pajėgumui gerinti, Gertrūda sako girdėjusi jau anksčiau, tačiau pati lankyti nesiryžo ilgai. „Išbandyti pastūmėjo draugės. Tuo metu projektas jau vyko metus. Dabar šiuos užsiėmimus lankau jau porą metų“, – pasakojo pašnekovė.

Pasak jos, jau po pirmos treniruotės ji užsidegė noru sportuoti toliau. „Pajutau, kad man tai labai patinka. Ir anksčiau mėgau aktyvų gyvenimo būdą. Nors niekada profesionaliai nesportavau, nuo studijų metų mokėjau ir darydavau „kūno kultūros“ pratimus. Tiesa, metams bėgant vis rečiau“, – kalbėjo buvusi lietuvių kalbos mokytoja. Ji pasakojo, kad treniruotes praleidžia tik tuomet, kai užklumpa rimtos sveikatos problemos. Tačiau vos pasijutusi geriau, skuba atgal.

„Anksčiau treniruotės vykdavo tris kartus per savaitę. Dabar jau rečiau – dukart per savaitę. Vyresnės moterys to prašė, o trenerė atsižvelgia į visus mūsų norus. Užsiėmimų metu gauname ne tik praktikos, bet ir teorijos. Jei reikia, kažkas iš grupės prašo, parenka pratimų konkrečiai problemai spręsti“, – draugiškais santykiais užsiėmimuose tarp sportuojančių senjorių ir trenerės džiaugėsi Gertrūda.

Anot jos, visi supranta, kad sportuoja dėl savęs, todėl nėra jokios konkurencijos ar didelių tikslų. Moterys nepersitempia – užsiėmimai vyksta atsižvelgiant į tos dienos dalyvių savijautą. „Padarom pertraukų – išgeriam arbatos, pasikalbam. O tada vėl padirbame. Mūsų grupėje yra įvairaus amžiaus moterų: man 74-eri, bet yra ir tokių, kurioms virš 80 metų. Visos esam tikros šaunuolės, dirbame pagal savo galimybes. Ir mūsų trenerė sako: „Nepakraukite savęs, bet sportuokite taip, kad jaustumėte naudą“, – išmokus ir labai praverčiančius patarimus paminėjo Gertrūda.

Jai pačiai naudingiausi buvo stuburo, rankų, kojų tempimo pratimai. Dėl jų, tiki, pavyko suvaldyti įsisiūbuoti bandžiusį artritą.

„Liga niekur nedingo – kartais pradeda skaudėti. Tačiau dabar jau žinau, kokius tempimo pratimus, kuriuos išmoku užsiėmimų metu, padaryti. Pasportuoju ir savijauta pagerėja“, – teigė pašnekovė.

Teigiamus sveikatos pokyčius Gertrūda sako pastebėjusi jau po pusmečio treniruočių. Kad kineziterapija puikiai veikia, matė ir aplinkiniai.

„Pamenu, po kokio pusmečio man pradėjus sportuoti nuvažiavome su vyru pas vaikus. Jie sako: „Mama, tu jau nebešlubuojil!“ Esu gyvas įrodymas, kad judėjimas ir tinkami pratimai padeda geriau nei bet kokie vaistai. Tai patyriau savo kailiu ir dabar pasakoju visiems“, – džiaugėsi Gertrūda ir pridūrė, kad, matyt, laiku susigriebė ir atrado sveikatai palankiausią būdą. „Nežinau, kaip būtų, jei turėčiau ne antro, bet kokio ketvirtą laipsnio artritą. Galbūt treniruotės jau nebūtų padėjusios, vis tiek reikėtų operacijos. Tačiau aš pačiu laiku susizgribau. Man, galima sakyti, pasisekė. Labai tikiuosi, kad per tiek laiko, kiek man skirta nugyventi, chirurgijos man nereikės“, – savo mintimis pasidalijo artritu serganti Gertrūda.

Be to, jos nuomone, vyresnio amžiaus žmonėms sportavimas padeda atrasti naujų draugų. „Bendravimas skatina džiaugtis gyvenimu, judėti į priekį, o ne užsidauryti namuose ir liūdėti. Dabar aš visiems rekomenduoju sportuoti!“ – kalbėjo pašnekovė.

ĮSIMETUSI LIGA GĄSDINO SKAUSMAIS

Vaizdingoje vietovėje Skuodo rajone gyvenanti Gertrūda visą gyvenimą dirbo mokytoja, o sugrįžusi į namus taip pat nesėdėdavo rankų sudėjusi: turėjo daržą, ūkį, kuriais rūpinosi kartu su vyru. Šie darbai niekur nedingo išėjus į pensiją. Kaip pati sako, kai neberekėjo kasdien eiti į darbą, visas gyvenimas ėmė suktis apie namus. Bendraujanti moteris nesiskundė vienatve – visuomet turėjo bičiulius, lankydavo vaikus. Todėl neįsivaizdavo didelio poreikio užsiminti kažkokia papildoma veikla. Greičiausiai ir sportuoti nebūtų pradėjusi, jei ne netikėtai užklupusios sveikatos problemos.

„Prieš kelerius metus ėmė skaudėti dešinę koją. Pradėjus ieškoti priežasčių, man nustatė antro laipsnio artritą. Tuo metu jau sunkiai vaikščiojau – stipriai šlubuodavau. Nuvažiavusi pas vaikus į Klaipėdą ar Palangą, vos paeidavau – jie mane už rankos vedavo ir žiūrėdavo, kad neužkliūčiau ir nepargriūčiau“, – prisiminė pašnekovė. Skaudėdavo ne tik einant. Gertrūdos teigimu, tuo metu ji net negalėjo dešinės kojos sulenkti. Vos tai pabandžius padaryti nudiegdavo veriantis skausmas. „Kadangi buvo nustatytas tik antro laipsnio artritą, gydytojai nesutiko operuoti. Vienintelis patarimas buvo kentėti. Vartojau visokius vaistus nuo skausmo, išbandžiau daugybę įvairiausių tepalų. Tačiau, kai dabar pagalvoju, esmė buvo tokia, kad mano koja buvo visiškai sustingusi“, – pasakojo pensininkė.

Ji neslėpė, jog tokia savijauta labai slėgė ir kėlė bejėgiškumo jausmą. Tokia būseną visuomet aktyviai ir energingai Gertrūdai nebuvo įprasta. Todėl ji nusprendė ieškoti alternatyvios pagalbos ir netikėtai prisiminė kineziterapines treniruotes, kurios jau gerus metus vyko jos gyvenvietėje.

38-ERIŲ IVANAS MOKOSI RAŠYTI:

KAD GALI DAUGIAU, PATIKĖJO PRADĖJĘS LANKYTI SOCIALINES DIRBTUVES

Vievyje gyvenantį 38-erių Ivaną pažįsta turbūt visi miestelio gyventojai. Kai kas jį sutinka bažnyčioje, kiti parke ir viešuose renginiuose, tretį – neįgaliųjų užimtumo veiklose: intelekto negalią turinčio Ivano gausu visur. Jis neatsisako dalyvauti ir talkose – fizinės jėgos jam netrūksta, o „vyriški“ darbai puikiai sekasi nuo seno.

GRETOS SKARAITIENĖS / BNS NUOTR.

Kur kas sudėtingiau (ir, anot paties Ivano, nuobodžiau) jam atrodė kruopštumo ir atidumo reikalaujantys užsiėmimai. Tačiau pernai įvyko lūžis – Vievyje organizuojamų socialinių dirbtuvių metu Ivanas pabandė įvairias smulkiosios motorikos veiklas (piešimą, tapybą, mandalų spalvinimą ir pan.) bei netikėtai sau pačiam jomis susidomėjo. „Gal kam nors kitam atrodo nereikšmingas dalykas, tačiau mums ir Ivanui tai – tikras įvykis. Niekada gyvenime nepiešęs, nemokantis nei rašyti, nei skaityti, jis pamažu mokosi valdyti rašiklį, pieštuką. Kartu siekiame didelio tikslo – išmokyti Ivaną pasirašyti. Turėti savo parašą jam labai svarbu dėl savarankiškumo jausmo. Į socialines dirbtuves Ivanas eina kaip į darbą. Darbą, kurį dirba labai atsakingai ir už tai gauna „algą“. O ją atsiimant, reikia parašo, – pasakojo Vievio neįgaliųjų draugijos socialinė darbuotoja Vita Bisikirskienė. Pasak jos, su mama gyvenantis Ivanas jau metus darbo dienomis kasdien lankosi socialinėse dirbtuvėse. Apie sūnaus pokyčius papasakojo ir Ivano mama Helena, užsiminusi, jog kasdieniai užsiėmimai motyvuoja vyrą drąsiau svajoti. „Jis net apie šeimą ėmė galvoti. Sako: „O kaip aš gyvensiu, kai tavęs, mama, nebebus?“ – kalbėjo Helena.

PUIKIAI MOKĖJO FIZINĖS JĖGOS REIKALAUJANČIUS DARBUS

Didelis, rimtas ir draugiškas – toks įspūdis kyla išvydus Ivaną socialinių dirbtuvių Vievyje erdvėse. Čia vyriškis jaučiasi kaip namuose, todėl sąžiningai rūpinasi, kad „namai“ būtų tvarkingi. Tai – viena iš Ivano atsakomybių, kurias gaudamas jis jaučiasi naudingas, savarankiškas ir laimingas. Tačiau taip buvo ne visada. Kaip prisimena V. Bisikirskienė, Ivanas socialines dirbtuves pradėjo lankyti pernai liepą, prasidėjus projektui „Nuo globos link galimybių: bendruomenių paslaugų plėtra“. „Ivaną pažįstu turbūt visą gyvenimą, nes pati esu iš Vievio. Matėsi, kad jis bendraujantis, tik jam trūko veiklos. Anksčiau būdavo, kad renka butelius, nors poreikio užsidirbti tikrai neturėjo – visada gyveno su mama ir brolio šeima, nepritekliaus neįautė“, – pasakojo V. Bisikirskienė.

„Mus pavadino Vievio buitinių paslaugų centru. Šiuo metu teikiame įvairias pagalbinio darbo paslaugas Vievyje ir apylinkėse gyvenantiems žmonėms. Pavyzdžiui: galime padėti suskaldyti ir sunėšti malkas, sukasti daržą – žodžiu, padėti su darbais žmonėms, kurie patys to padaryti negali. Todėl mums reikėjo fiziškai stipresnių žmonių, o Ivanas toks ir buvo. Be to, jo paties mama buvo minėjusi, kad Ivanui patinka aktyvesni darbai lauke. Todėl atėjus pas mus pirmiausia su kolege jam ir ieškojome panašios veiklos“, – pasakojo socialinė darbuotoja. Deja, tokių darbų nebuvo daug. O kitos veiklos Ivano iš karto nesuviliojo. „Dirbtuvių lankytojai mokosi megzti, verti karoliukus ir iš jų kuria papuošalus. Visos šios veiklos reikalauja kruopštumo. Ivanas iš pradžių tik stebėdavo kitus. Ilgai taip darė. Vieną, kitą kartą su užimtumo specialiste Aiste Slavinskaite pabandėme pasiūlyti prisijungti ir jam. Ivanas atsisakė: „Nenoriu“. Tačiau pamažu jis susidomėjo ir galbūt įsidrąsino: pabandė piešti, spalvinti mandalas. O galiausiai taip įsitraukė! Jūs neįsivaizduojate, kiek tų mandalų mes jam atspausdinomė!“ – pasakojo socialinėse dirbtuvėse dirbanti V. Bisikirskienė.

SPALVINO KAIP DARŽELINUKAS

Nors tuo metu Ivanui buvo jau 37-eri, dėl negalios ir anksčiau nelavinanti smulkiosios motorikos įgūdžiai atitiko darželinuko

amžių. „Jis neįautė ribų, nederino spalvų. Tiesiog užštrichuodavo lapą“, – prisiminė pašnekovė. Tačiau mažais žingsneliais, padedant darbuotojoms, Ivanas mokėsi ir tobulėjo. Smulkiąją motoriką jis lavino ne tik spalvindamas, bet ir atlikdamas kitus mums mažus, tačiau jam didelius darbus. Pvz., pats pasidroždamas pieštuką. „Ivanui tai labai patiko. Jis labai džiaugėsi, laukdavo pagyrimų – jam buvo svarbu įvertinimas“, – kalbėjo socialinė darbuotoja.

Per nepilnus metus ji kartu su kolege išvydo didžiulį proveržį. Anot jos, Ivanas išmoko derinti spalvas, taip pat – fantazuoti. Menas išlaisvino tą asmenybės dalį, kuri ilgus metus buvo nežinoma ne tik Ivano artimiesiems, bet ir jam pačiam. „Pradėjęs lankyti socialines dirbtuves jis suprato, kad gali daugiau nei tik dirbti lauko darbus. Pasikeitė ir jis pats: ėmė puoštis, pradėjo nešioti apyrančę, kurią jam suvėrė kiti dirbtuvių lankytojai. Matosi, kad jis keičiasi. Net jo mama pasakojo, kad Ivanas mažiau vaikšto rinkti butelius – jam ėmė rūpėti kiti dalykai“, – apie per trumpą laiką įvykusius pokyčius kalbėjo V. Bisikirskienė.

SVAJOJA IŠMOKTI PASIRAŠYTI

Ivanas niekada nelankė mokyklos – jis neturi net pradinio išsilavinimo. Niekada taip ir neišmoko skaityti bei rašyti. Tačiau keičiantis požiūriui į save pasikeitė ir poreikiai. Dabar viena iš vyriškio svajonių – išmokti pasirašyti.

„Ivanas yra labai atsakingas. Į socialines dirbtuves jis eina kaip į darbą. Kiekvieną dieną jaučia pareigą ateiti, žino, kad už lankomumą mėnesio pabaigoje mokama stipendija. Atsiimant ją reikia pasirašyti. Iš pradžių dėl to kilo nesklandumų – Ivanas nemokėjo rašyti. Sugalvojome, kad jis pasirašys nupiešdamas rutuliukus. Jie – ypatingi. Niekas kitas tokių nepiešia. Vis dėlto šiuo metu Ivanas nori išmokti pasirašyti, t. y. turėti savo tikrą parašą“, – vieną iš Ivano tikslų atskleidė socialinė darbuotoja. Apie pasikeitusius sūnaus tikslus bei svajones pasakojo ir Ivano mama – Helena. Pasak jos, socialinės dirbtuvės suteikė jos sūnui stimulą gyventi ir siekti ko nors daugiau. „Anksčiau jis atsikeldavo ir pavalgęs bei apsitvarkęs sėsdavo prie televizoriaus. Labai daug laiko taip praleisdavo... Jei ne prie televizoriaus, tada eidavo rinkti butelius. Neturėjo didelių tikslų. Apskritai mažai galvojo apie gyvenimą“, – neslėpė su sūnumi kartu gyvenanti moteris. Tačiau pradėjęs lankyti socialines dirbtuves Ivanas pasikeitė. „Jam labai patinka tvarka. Mėgsta jaustis atsakingu ir reikalingu. O ten dirbtuvėse jis tai ir daro. Todėl jaučiasi laimingas“, – kalbėjo moteris. Ji džiaugėsi ir pasikeitusiu Ivano bičiulių būriu. „Pažįstamų jam niekada netrūko: bažnyčioje bendraudavo su visais – ir giesmes giedančiomis moterimis, ir zakristijonų. Miestelyje pažinojo irgi visus, net benamius. Tačiau tikrų draugų nebuvo. Manau, apie tai Ivanas daug ir negalvojo. Tačiau dabar jis kalba, kad norėtų sukurti šeimą. Sako: „Mama, o kaip aš gyvensiu, kai tavęs nebebus?“ Be to, pasikeitė jo mąstymas“, – pasakojo Helena. Ją džiugina ir tai, kad sūnus išmoko atsakingai planuoti ir užbaigti darbus. Be to, į dirbtuves atvyksta savarankiškai. „Man tą pusdienį, kol jis ten, ramu. Žinau, kur yra ir ką veikia“, – neslėpė Ivano mama. Nors stipendija, kurią Ivanas vadina „alga“, nėra didelė, Ivanas didžiuojasi galintis prisidėti prie šeimos biudžeto. Apie tai jis dažnai kalba ne tik namuose, bet ir dirbtuvėse, mieste. „Jis tuo didžiuojasi“, – sakė vyriškio mama Helena ir socialinė darbuotoja V. Bisikirskienė. Tiesa, dalį pinigų vyriškis atsideda – taupo naujam muzikiniam centrui.

IRMANTO GELŪNO / BNS NUOTR.

PATAISOS NAMUOSE NUTEISTIEJI SAVO
RANKOMIS KURIA ŽALIAJĄ OAZĘ:
**GRAŽINDAMI APLINKĄ RUOŠIA
DIRVĄ SAVO GYVENIMUI
LAISVĖJE**

Darbo dieną prisiskambinti Ingai Rancovai gali būti sudėtinga – nemažai laiko ji praleidžia be ryšio priemonių. Taip yra, nes moteris kartu su kolegomis reguliariai lankosi pataisos namuose. Ingos darbas – projektai, kurių dėka nuteistieji augina pasitikėjimą savimi ir aplinkiniais. Vienas tokių – „Karjeros portretai“.

Grupinių ir privačių konsultacijų metu nuteistieji susidėlioja „karjeros planą“, t. y. apgalvoja, ką norėtų ir galėtų veikti grįžę į laisvę. Tokių susitikimų metu gimsta ir netikėtų projektų. Štai, pavyzdžiui, Vilniaus pataisos namuose nuteistieji nusprendė pagražinti savo laikinus namus ir savo rankomis ėmė kurti augalais apsodintą erdvę.

„Man asmeniškai smagiausia, kad žaliosios oazės idėja kilo patiems nuteistiesiems. Tik paskui įsitraukė ir administracija, taip pat profesionalai, kurie suteikia vertingų patarimų. Šiuo metu „sodo“ projektas įgyvendinamas visu pajėgumu! Tikimės, kad rudenį pataisos namuose jų gyventojus ir darbuotojus jau džiugins augalai“, – pasakojo Inga. Ji pridūrė, kad ši iniciatyva turėjo ir teigiamą „šalutinį efektą“ – padėjo užsimeginti glaudesniems nuteistųjų ir administracijos santykiams.

ŽINIA APIE PROJEKTĄ SKLINDA IŠ LŪPŲ Į LŪPAS

Projektas „Karjeros portretai“ startavo 2021 m. sausį. „Konsultacijose su nuteistaisiais aptariame daug dalykų. Tai apima ir individualius, ir socialinius klausimus. Per beveik tris mėnesius, kiek trunka susitikimai, padedame nuteistiesiems susidėlioti taškus toje realybėje ir darbo rinkoje, nuo kurios jie šiuo metu atitrūkė. Svarbiausias tikslas – padėti nuteistiesiems susiorientuoti ir integruotis į darbo rinką“, – pasakojo projekto „Karjeros portretai“ atstovė Inga.

Susitikimuose gali dalyvauti iki 12-os nuteistųjų. Pirmiausia dirbama bendrai grupėje, vėliau žmonės konsultuojami privačiai.

„Vienuose pataisos namuose pirmąją grupę mums padėjo surinkti čia dirbantis personalas, nes patys nuteistieji nerodė didelio noro dalyvauti. Vienas, atėjęs vyras, tiesiai šviesiai pasakė: „Žiūrėk, aš atėjau į tave pažiūrėti, tu man nieko naujo negali papasakoti. Kitą kartą aš nebeateisiu“. Tiesa, vėliau jis lankė visus dvylika užsiėmimų. Ir kas mums buvo labai motyvuojantis veiksnys, kad po kokių 3-4 užsiėmimų, atėjo nauji nuteistieji norintys dalyvauti! Deja, priimti į šią grupę jų nebegalėjome. Tad pasiūlėme sudaryti naują ir susiderinti su administracija. Jie taip ir padarė. Dabar informacija sklinda iš lūpų į lūpas pati – nuteistųjų nebereikia motyvuoti, kad ateitų“, – džiaugėsi Inga.

DAUGUMA SVAJOJA APIE ŠEIMĄ IR NORMALIĄ DARBO DIENĄ

Pašnekovė atkreipė dėmesį, kad dauguma panašių projektų yra skirti nuteistiesiems, kurie yra praradę daugelį socialinių įgūdžių. „Mūsų projektas išskirtinis, nes dirbame ir su tais nuteistaisiais, kurių socialinė situacija yra sąlyginai palanki – jie turi, kas jų laukia laisvėje. Dažnai jie patys sako, kad „ne, mums viskas gerai“. Tačiau darbo eigoje paaiškėja, kad ir jiems reikia pagalbos“, – kalbėjo Inga.

Anot jos, 98 proc. nuteistųjų svajonės ir norai panašūs. „Beveik visi nori turėti šeimą, dirbti nuo 8 val. iki 17 val. Žodžiu, gyventi normalų gyvenimą“, – apie nuteistųjų paprastas svajones pasakojo pašnekovė.

Ne pirmus metus su nuteistaisiais dirbanti moteris neslėpė, kad savo darbe neišvengia stereotipų. Tačiau juos griauna netikėtumai, virstantys kvapią gniaužiančiomis iniciatyvomis. Taip nutiko ir su projekto „Karjeros portretai“ eigoje gimusiu nauju projektu „Žalioji oazė“.

„Vienas iš Vilniaus pataisos namų nuteistųjų, lankęs užsiėmimus, prasitarė, kad savarankiškai išmoko dirbti su „Archikad'u“, t. y. daryti brėžinius. Daviau jam užduotį – suprojektuoti žaliąją oazę, kuri galėtų atsirasti pataisos namuose. Jis ėmė ir suprojektavo! Ryžmės siekti daugiau – kartu sudėliotą brėžinį parodėme pataisos

namų administracijai ir pasisiūlėme tai įgyvendinti“, – apie netikėtai gimusią idėją pasakojo Inga.

IDĖJĄ PASIŪLĖ NUTEISTASIS

Gavus pataisos namų administracijos palaiminimą, „Žaliosios oazės“ projektas iš popieriaus persikėlė į realybę. Brėžinį padaręs nuteistasis toliau gilino žinias – taip per trumpą laiką greta paprasto brėžinio atsirado ir projektui reikalingos techninės specifikacijos.

„Žmogus tikrai žiauriai greitai mokosi! Labai aiškiai matyti, kad išėjęs į laisvę jis tikrai bus pajėgus savo įgūdžius pritaikyti“ – nuteistąjį gyrė Inga. Pasak jos, į „Žaliosios oazės“ projektą įsitraukė ir kiti užsiėmimų grupės nariai, vienas po kito atskleidę savo stribes ir neatrastas talentus.

„Pavyzdžiui, vienas iš jų laisvėje buvo dirbęs apželdintoju – jis sudėliojo augalus. Skaitai projektą ir tų augalų aprašymus bei matai – rašo profesionalas, žinantis, kaip derinti spalvas ir t.t. Dar vienas buvo statęs karkasinius namus. Jis sako: „Aš nieko nemoku...“. Kol kalbėjome, jis vis kartojo, kad nieko nemoka. Bet nuėjus į vietą, kur bus oazė, jis iš mano rankų paėmė ruletę ir pradėjo matuoti neprašomas. Per veiklą žmonių įgūdžiai atsigaimina. Man asmeniškai ir visai komandai tai yra nuostabu. Mes ne tik kalbame, bet ir sudarome sąlygas, kad tie įgūdžiai atsinaujintų!“ – apie projekto prasmę kalbėjo moteris.

Inga pasakojo, kad teko pasinaudoti ir profesionalų patarimais: „Prie mūsų projekto prisijungė ir didžiulę pagalbą suteikė profesionalus architektas Mantas. Šiuo metu pradėta tvarkyti zona, kurioje bus žilioji oazė. Turime patvirtintą galutinį planą, deriname viešuosius pirkimus. Tikimės, kad dar šiemet Vilniaus pataisos namuose atsiras pirmieji augalai“.

IŠMOKO BENDRADARBIAUTI SU ADMINISTRACIJA

Pasakodama apie pokyčius, kurie įvyksta su nuteistaisiais bendradarbiaujant, pašnekovė atkreipė dėmesį į jų emocinę būseną. Požiūrį „negaliu“, „nenoriu“, „man nepavyks“ keičia „aš galiu!“. Dar labiau, anot Ingos, džiugina atsirandantis noras bendradarbiauti su aplinkiniais, pavyzdžiui, pataisos namų darbuotojais – pareigūnais.

„Norėdama nusiųsti naudingą informaciją nuteistiesiems, aš pririnkdavau nuotraukų, straipsnių apie augalus, įrankius ir kitus dalykus, ko dabar yra, padarydavau ekrano nuotraukų ir siųsdavau jas elektroniniu paštu pataisos namų darbuotojui – būrio viršininkui. Jis perduodavo projekte dalyvaujantiems nuteistiesiems. Laišką atgal jie taip pat galėjo atsiųsti tik per būrio viršininką“, – pasakojo Inga.

Ji neslėpė, kad pradžioje toks bendravimas buvo sudėtingas: „Nuteistiesiems pasitikėti administracija – truputį iššūkis“. Tačiau taisyklės buvo tokios ir jas reikėjo išmokti.

„Pradžioje jie man skambindavo iš taksofonų. Kartais – net kelis kartus per dieną, kad pasakytų vieną ir tą patį dalyką. Aš jiems aiškinau, kad informaciją noriu gauti tik per būrio viršininką. Pirmiausia dėl to, kad kalbant telefonu daug informacijos pasimeta. Be to, skambindami man jie išnaudoja pokalbiams skirtas minutes, kurias galėtų skirti šeimai“, – pasakojo su nuteistaisiais dirbanti Inga, pridūrusi, jog šiuo metu komunikacija vyksta per būrio vadą.

„Mane tai turbūt labiausiai ir žavi – kad jie nebebijo nueiti pas darbuotoją, perduoti informaciją. Atsirado pasitikėjimas. Abi pusės išmoko bendradarbiauti“, – džiaugėsi pašnekovė.

Kartu su kolegomis ji viliasi, kad Vilniaus pataisos namuose įgyvendintas „Žaliosios oazės“ projektas virs pilotiniu darbu. O vėliau, jam pasiteisinus, panašios žaliosios zonos pačių nuteistųjų rankomis bus kuriamos ir kitose pataisos namuose.

GRETOS SKARAITIENĖS / BNS NUOTR.

VERSLO IDĖJĄ MARTYNA
PARSIVEŽĖ IŠ EMIGRACIJOS:

KAD JA PATIKĖTŲ, PRIREIKĖ KITŲ PADRĄSINIMŲ

Per pandemijos įkarštį iš emigracijos į Lietuvą sugrįžusi Martyna Landžiuvienė nežinojo, ko griebtis: svajonės dirbti fotografe sudužo, santykiai šeimoje ėmė braškėti. „Jaučiausi nieko verta – jauna ir nieko nepasiekusi. Visiškai nepasitikėjau savimi ir nežinojau, ką daryti“, – prisiminė 1,5 metų sūnų auginanti jauna moteris.

Tvirtą pagrindą po kojomis atrasti pavyko tuomet, kai įsitraukė į Vievyje vykusį projektą, kurio metu „moterų ratuose“, konsultuojant psichologei, ji įgijo pasitikėjimo ir išsigrūnimo idėjas, ką norėtų ir galėtų veikti ateityje. Šiuo metu Martyna kartu su vyru dirba savo įkurtoje mažojoje bendrijoje, kuri teikia patalpų valymo paslaugas Vilniuje. Maža to, ji mokosi profesijos ir jau žino, kad šie mokslai – ne paskutiniai.

Į LIETUVĄ SUGRĮŽO GIMUS SŪNUI

Kaip ir daugelis jaunų žmonių, Martyna ir jos vyras (tuomet dar – ne oficialus sutuoktinis, bet mylimasis – red. past.) į užsienį išvyko ieškodami geresnio gyvenimo. „Neturėjome didelių tikslų – norėjome dirbti ir užsidirbti. Pirmiausia vykome į Vokietiją, kur dirbome sandėlyje. Nepatiko, todėl sugalvojome, kad važiuosime į Norvegiją. Ten jau gyveno ir dirbo mano tėvai. Jie ir pakvietė prisijungti prie vienos įmonės kolektyvo. Sąlygos buvo geros, tad užsibuvome net ilgiau nei planavome“, – apie kelerių metų laikotarpį emigracijoje pasakojo jauna moteris.

Per tą laiką Martyna ištekėjo, gimė sūnus. Būtent jo atsiradimas apvertė aukštyn kojom visus poros planus – jie nutarė grįžti į Lietuvą. Anot pašnekovės, konkrečios priežasties nebuvo – tiesiog pajuto, kad vaiką norėtų auginti ne užsienyje, bet gimtinėje. „Taip su vienerių metų kūdikiu grįžome. Neturėjome, kur apsistoti, tad įsikūrėme pas uošvius Vievyje. Grįždami planavome, kad užsiimsime fotografija: už sutaupytus pinigus buvome nusipirkę įrangos. Tačiau tuo metu buvo koronaviruso pandemija, įvestas griežtas karantinas ir visi planai bei svajonės žlugo. Teko parduoti įrangą ir galvoti, ką daryti toliau“, – neslėpė Martyna.

PROJEKTAS PADĖJO IŠSAUGOTI ŠEIMĄ

Iškilę sunkumai stipriai paveikė santykius šeimoje – pora ėmė pyktis. „Reikėjo pinigų, iš kažko gyventi, o ką daryti – nežinojom“, – nelengvą etapą prisiminė pašnekovė.

Išėitį pasiūlė Martynos anyta, sužinojusi apie projektą „Kai mamystė ir verslas pakeliui“. Pasak Martynos, didelio noro dalyvauti jame ji neįjutė, tačiau nutarė pabandyti. „Iš pradžių sakiau, kad niekur neisiu, nieko nenoriu. Bet galiausiai pasidaviau įkalbinėjimui. Vis tiek nieko neveikiau – nei studijavau, nei dirbau. Dabar labai džiaugiuosi tuo“, – sakė istorijos herojė. Kartu su kitomis 22 projekto dalyvėmis – vaikų turinčiomis moterimis – ji ėmė lankyti užsiėmimus, kuriuose pamažu vėl įgavo pasitikėjimo savimi.

„Užsiėmimai prasidėjo rugsėjį. Tai buvo moterų ratai – iš viso kelios grupės, kurių vienoje aš ir dalyvavau. Aš savo „rate“ buvau jauniausia dalyvė. Tačiau, nors kitos moterys buvo gerokai vyresnės už mane, tai man labai padėjo. Sulaukiau labai daug palaikymo, paskatinimo. Eidama ten labai savimi nepasitikėjau, bijojau pasmerkimo, kad esu jauna, nieko nepasiekusi. O išgirdau visiškai priešingus dalykus – visos moterys mane skatino, ragino eiti ir daryti. Taigi aš taip ir dariau!“ – juokėsi pašnekovė.

Projekto dalyvės konsultavo psichologę, taip pat buvo organizuojami ir verslo pradžios mokymai, kuriuose savo patirtimi dalijosi lektorės – įkvepiančios moterys – mamos,

sugebėjusios suderinti tėvystę su saviraiška. Iš jų Martyna ir kitos projekto dalyvės taip pat sužinojo apie verslo provincijoje ypatumus, sulaukė patarimų, kaip pomėgi ar idėją „įdarbinti“ ir paversti darbu, nešančiu pajamas. Susitikimuose savo žiniomis dalijosi elektroninės prekybos atstovė, buhalterinės apskaitos įmonės vadovė, floristikos ir masažo studijų įkūrėjos, amatininkės ir kitų sričių atstovės. Visų jų istorijos skatino nenuleisti rankų, kvietė Martyną ieškoti ją dominančių veiklos sričių ir jose įgyvendinti savo sumanymus.

„Šie susitikimai padėjo geriau save pažinti ir išsigrūninti tikslus – atsakyti sau, ko noriu iš gyvenimo. Kasdienybėje į tokias temas mes dažniausiai nelendame, nes kartais įjįsti į jas nėra malonu“, – sakė pašnekovė.

Dalyvavimas projekte paveikė ne tik ją – žmonos teigiamus pokyčius pajuto visa šeima: vyras ir mažytis sūnus.

VERSLO IDĖJA „IŠ PRAEITIES“

Kelis mėnesius trukusiuose užsiėmimuose vis geriau pažindama save Martyna netruko atrasti ir idėją verslui. Kartu su kitomis projekto dalyvėmis ji išanalizavo paslaugų poreikį Elektrėnų savivaldybėje ir suprato, jog turi ką pasiūlyti. „Būdavo pokalbių apie tai, kokie darbai, profesijos patinka, ką galėtume dirbti. Atrodo, paprasti dalykai, bet taip besikalbant ir randi idėją. Manęs moterys klausė, ką aš veikiu Norvegijoje? Ten aš pradėjau nuo patalpų valymo. Moterys tada sako: „Kodėl to daryti nepabandai čia, Lietuvoje?“ Susimąščiau ir supratau, kad tikrai galėčiau“, – apie verslo idėjos gimimo kelią papasakojo pašnekovė.

Užteko kelių pirmųjų užsakymų ir darbo atsirado tiek, jog Martynai prireikė pagalbos – taip prisijungė vyras. „Planavome, kad jis man padės laikinai, bet tie „keli kartai“ virto dviem metais ir mūsų abiejų bendra veikla“, – neslėpė Martyna.

Šiuo metu savo veiklą jie teikia kaip mažoji bendrija „Švaros sargai“. Daugiausia užsakymų atkeliauja iš Vilniaus – tvarkyti namus prašo privatūs klientai. Daugiausia užsakymų atkeliauja iš Vilniaus – tvarkyti namus prašo privatūs klientai. „Dauguma jų gyvena namuose, kotedžuose, butuose ir yra nuolatiniai mūsų klientai“, – sakė Martyna.

Ar per tuos dvejus metus buvo minčių, jog ši veikla – ne tai, ką norėtų dirbti visą gyvenimą? Martyna neslepia, kad tikrai taip. „Turbūt kaip ir visiems pasitaiko, kad užklumpa dvejonės, imi galvoti, kad viskas atsibodo. Kartais tiesiog trūksta pagalbininkų – bandymai įdarbinti kitus žmones nebuvo sėkmingi. Tačiau kol kas tai pagrindinė veikla, iš kurios jau dvejus metus mes gyvename. Skūstis tikrai negaliu“, – pasakojo jauna moteris, prasitarusi, kad dabar jau lengviau: sūnus jau didesnis, todėl ir laiko sau bei naujoms idėjoms atsiranda daugiau. „Vakarais jau galime ir kokią knygą paskaityti, ką nors kito nuveikti“, – sakė darželinuko mama.

Vis dėlto planą B ji turi: tęsia konditerijos mokslus. „Vyras taip pat ketina mokytis. Po jo – ir aš noriu toliau studijuoti. Tai, jei klausiate apie ateitį ir planus, turbūt teisingiausia būtų sakyti, kad tai – mokslai“, – nusijuokia energinga pašnekovė, dabar jau žinanti, jog visi sunkumai įveikiami.

GRETOS SKARAITENĖS / BNS NUOTR.

MICHAILAS IR ALEKSANDRAS
LAUŽO STEREOTIPUS:

PROTO NEGALIĄ TURINTYS VYRAI SĖKMINGAI DIRBA IR GYVENA SAVARANKIŠKAI

Darbas slenkančiu grafiku, butas, po kurio langais – savo rankomis sukastas ir apšodintas daržas, šiltnamis, pilnas šviežių daržovių. Nors kai kuriems toks gyvenimas gali pasirodyti neįdomus, proto negalią turintiems Michailui ir Aleksandrui tai yra svajonės išsipildymas. Du bičiuliai daug metų praleidę globos įstaigose, jau dvejus sėkmingai gyvena savarankiškai.

„Tokiems žmonėms paprastai iš anksto užklijuotos etiketės. Pavyzdžiui, kad jie niekada negalės dirbti. Todėl vienas iš svarbiausių tikslų, kurių siekėme, buvo nulupti visas etiketes, padėti jiems susirasti darbą ir gyventi normalų gyvenimą“, – apie ketverius metus trunkantį projektą „Idarbinimo iniciatyvų žmonėms su negalia skatinimas Vilniaus regione“ pasakojo jo rengėjos. Michailas ir Aleksandras šiame projekte dalyvauja nuo pirmųjų dienų. Iš viso jo metu į darbo rinką integruotis mokėsi 60 žmonių su proto negalia. Visi jie projekte pradžioje gyveno globos namuose ir nedirbo. Šiuo metu didžioji dalis turi darbus, o kai kurie (kaip Michailas ir Aleksandras) gyvena apsaugotame būste.

VIENAS KITĄ PAPILDO

Michailas ir Aleksandras susipažino Pabradėje, Nijolės Genytės socialinės globos namuose. Globos įstaigoje jie praleido didžiąją dalį savo gyvenimo, tačiau neslepia, kad visada svajojo turėti „tikrus“ namus. Savo. Tam ruošėsi atsakingai – net baldus buvo įsigiję.

Todėl prieš porą metų atsiradus galimybei abu bičiuliai persikėlė gyventi į tame pačiame miestelyje esantį dviejų kambarių butą. Apsaugotame būste įsikūrę kartu jie pamatė, kad puikiai vienas kitą papildo: Michailas su malonumu sukasi virtuvėje, o Aleksandrui prie širdies namų bei aplinkos tvarkymas. Būtent jo iniciatyva atskraustę į butą draugai nusprendė „įdarbinti“ ir šalia namo esantį žemės plotą: sukasę jį pasidarė daržą, kuriame augino daržoves.

„Kaimynai stebėjosi ir aiškino jiems, kad per vėlu jau sėti, niekas neužaugs. Bet jie užsispyrė ir padarė, kaip sumanę. Ir ką jūs sau manote? Užaugo kai kas. Dalį daržovių jie patys suvalgė, kitas pardavinėjo. Šiomet mes jiems padėjome įsigyti šiltnamį. Su juo irgi buvo nuotykių. Aš rekomendavau geriau įtvirtinti – įkasti. Tačiau ar su jais pasiginčysit? Baigėsi tuo, jog po vienos audros to šiltnamio vos nenunešė. Po to jie jau patikėjo, kad aš galbūt daugiau patirties turiu ir atsižvelgė į mano patarimą bei sutvirtino statinį“, – apie linksmus nutikimus pasakojo kabintis į savarankišką gyvenimą Aleksandrui ir Michailui padedanti socialinio darbuotojo padėjėja, atvejo vadybininkė Regina Lavrinovič.

SVARBIAUSIA – AIŠKUMAS IR RUTINA

Dar prieš pradėdami savarankišką gyvenimą apsaugotame būste Aleksandras ir Michailas užsibrėžė tikslą susirasti darbą. Turintiems proto negalią žmonėms tai padaryti nėra lengva – ir ne tik dėl to, jog vyrauja išankstinės nuostatos, nuvertinančios žmogų su negalia. „Šiuos žmones reikia išmokyti visko: nuo nulio pritaikyti prie darbo rinkos. Žinoma, yra tokių, kurie niekada negalės dirbti. Tačiau dauguma – kaip Michailas ir Aleksandras. Tai žmonės, galintys puikiai atlikti darbus, tereikia parinkti tinkamus pagal konkretaus žmogaus galimybes“, – sakė projekto „Idarbinimo iniciatyvų žmonėms su negalia skatinimas Vilniaus regione“ atstovė Goda Ščupokaitė.

Pasak jos, žmonėms su proto ar psichine negalia yra labai svarbi rutina. Be to, neretai tai, kas daugeliui atrodo savaime suprantama, jiems yra „aukštoji matematika“. „Jiems nepasakysi: „Sėsk į tokį ir tokį autobusą, nuvažiuok į gamyklą bei daryk, ką pasakys. Į darbą juos reikia palydėti, sukurti rutiną. Tuomet jie puikiai dirbs nustatytą valandų skaičių labai konkretų darbą – pakuos salotas, kals vinis, plaus indus ir pan. Atsakomybės, kruopštumo ir motyvacijos dirbti jiems tikrai netrūksta. Tereikia parinkti tinkamą darbą“, – pažymėjo pašnekovė.

Projekto, kuriame kartu su Aleksandru ir Michailu dalyvavo dar kelios dešimtys žmonių su negalia, metu būrys specialistų teikė individualias ir grupines konsultacijas. Pavyzdžiui: aprašė sritis ir veiklas, kuriose konkretus žmogus galėtų dirbti.

Pasak Danutės Grigelevičienės, buvusios Nijolės Genytės socialinės globos namų direktoriaus pavaduotojos, per ketverius projekto metus jo dalyviams buvo suteikta daug praktinių įgūdžių. Pavyzdžiui, po motyvacinių užsiėmimų žmonės su negalia eidavo į projekto partnerių įmones „dirbti“: liedavo žvakes, gamindavo keramikos, medienos gaminius, o vėliau juos parduodavo mugėse.

„Dar vienas projekto etapas – praktika įmonėse. Į jas žmonės su negalia lydėdavo darbo asistentai, kadangi vieniems žmonėms tai padaryti būdavo per sunku. Mūsų globojami projekto dalyviai galėjo išbandyti save kavinėse, mokyklose, maitinimo paslaugas teikiančioje įmonėje, daugiabučių priežiūros paslaugų įmonėje ir kitur. Michailas ir Aleksandras, pavyzdžiui, per praktiką dirbo kavinėje pagalbiniais darbininkais. Jiems puikiai sekėsi – po praktikos sulaukė prašymo likti. Išsiėmę verslo liudijimus vėliau jie tęsė veiklą“, – kalbėjo viena iš projekto „krikštamočių“, dalyvavusi jame nuo pačių pradžių, D. Grigelevičienė.

VIENINTELIS MINUSAS – ANKSTI KELTIS

Šiuo metu Michailas ir Aleksandras dirba bendrovėje „Ecoservice“, įsikūrusioje netoli Vilniaus, Gariūnuose. Iš Pabradės ir atgal vyrukus nuveža bei parveža įmonės transportas – tai jiems labai patinka, nes nereikia galvoti ir nerimauti, kaip pasiekti darbo vietą.

Kaip pasakojo savarankiškai gyventi jiems padedanti socialinio darbuotojo padėjėja, atvejo vadybininkė R. Lavrinovič, į savo pareigas vyrai žiūri atsakingai. „Vienintelis minusas, kurį jie mini, kalbėdami apie darbą, – kad reikia anksti keltis. Iš tiesų, kai reikia važiuoti, jie keliasi 4 val. ryto, nors galėtų truputį vėliau – juk išvažiuoja tik 6 val. Tačiau jie nelabai gerai suvokia laiką. Todėl kartais atsikelia vėliau, dažniausiai pavėluoja. Tada vairuotojas man skambina, ieškodamas miegalių“, – pasakojo pašnekovė.

Visa kita darbe vyrams sekasi puikiai: per trumpą laiką jie išmoko visų jiems paskirtų atsakomybių – rūšiuoja popieriaus, plastmasės ir kitas perdirbamas atliekas. Už atsakingumą ir kruopštumą jie sulaukia pagyrų – tuo didžiuojasi ir vertina. Darbas vyksta slenkančiu grafiku: tris dienas padirbėję, kitas tris draugai gali skirti poilsiui. Beje, Aleksandrui to teko pasimokyti – anksčiau gyvenime nedirbęs vyras darbo pradžioje nesuprato, kaip svarbu per laisvadienius ilsėtis, o ne pramogauti. Todėl nuolat skųsdavosi nuovargiu ir net norėjo darbą mesti. Vis dėlto atsižvelgęs į R. Lavrinovič patarimus, jis išmoko pamokas. „Išsimegijęs viskas stojo į savo vietas. Pradingo ir noras keisti darbą“, – juokėsi pašnekovė.

Bendrovėje „Ecoservice“ draugai dirba jau daugiau nei metus. „Vieną dieną būna lengviau, kitą – sunkiau. Po savaitgalio pirmadienį – daugiau darbo. Savaitės pabaigoje jo mažiau“, – apie darbą pasakoja Michailas ir Aleksandras, pasidžiaugę ir gaunamu atlyginimu, bendravimu su kolegomis. „Mano akimis – tai tikra sėkmės istorija. Tiesa, jų nėra mažai. Dauguma projekte dalyvavusių žmonių su negalia dirba. Kai kurie liko iš karto po praktikos. Pavyzdžiui, viena mergina, atlikusi praktiką mokykloje, liko joje dirbti“, – kolegei antrino D. Grigelevičienė.

Pasak jos, šis projektas pakeitė labai daug ką: dalyviai sėkmingai integrovosi į darbo rinką, yra savarankiškesni, labiau motyvuoti. Tuo metu darbdaviai, globos įstaigų darbuotojai pakeitė išankstinę nuomonę.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

PRADINUKŲ MOKYTOJA MIGLĖ: **APIE ATSITIKTINUMUS, SVAJONIŲ PROFESIJĄ IR NEDINGSTANTĮ NORĄ TOBULĖTI**

Kaunietė Miglė Janušauskienė dirba mokykloje, kurią pati ir baigė. Sugrįžusi į antrais namais vadintą Kauno Jurgio Dobkevičiaus progimnaziją ji jau spėjo pasižymėti kaip inovatyviausia pedagogė. Nors vaikystėje apie šią profesiją ji nesvajėjo, pats likimas ją atvedė prie pirmos darbovietės – vaikų darželio durų. Nuo ten prasidėjo jos nuolatinis tobulėjimas ir augimas. Šiandien Miglė – pradinė klasių mokytoja, ką tik į vasarą išleidusi savo auklėtinius trečiokus. Taip pat atsiėmė dar vieną diplomą: birželį jauna moteris sėkmingai užbaigė daugiau nei metus trukusius mokslus VDU Švietimo akademijoje.

PIRMOJI DARBOVIETĖ – DARŽELIS

Vaikų ugdymo procese Miglė yra nuo 2009-ųjų. Tais metais ji praverė vieno iš Kauno darželių duris ir įsidarbino auklėtojos asistente. „Tuo metu pedagogikos nesimokiau, o darželyje atsidūriau atsitiktinai. Po mokyklos ten, kur norėjau, neįstojau. Galiausiai pasirinkau tėvų rekomenduotą prancūzų filologijos studijas. Gana greit supratau, kad jos – ne man. Todėl atsiradus galimybei pabandyti auklėtojos asistentės darbą viename iš Kauno darželių, sutikau“, – pasakojo Miglė.

Anot pašnekovės, šis darbas – idealus tokiems žmonėms, kurie neturi patirties vaikų ugdymo procesuose: „Tai pati pedagoginio darbo pradžia – galimybė dirbti ir mokytis iš patyrusio pedagogo“.

Tuo metu Miglė jau nestudijavo. Kaip pati sako, tai buvo savęs ieškojimo metas. Ji džiaugėsi – darželyje pateko į stiprių pedagogų kolektyvą, tad tikrai turėjo iš ko mokytis. Dirbti su vaikais taip pat buvo labai lengva ir gera. Tačiau didžiausias privalumas, pamena, jai pasirodė savirealizacijos ir karjeros galimybės.

„Pedagogika nėra vienos krypties profesija. Būdamas auklėtoju ir mokytoju tu gali rinktis šakas, metodikas, kaip dirbsi. Tau nebūtina kažką vieną pasirinkti ir visam laikui prisirišti. Visada bandai surasti dermę, bendrumą. Man tai iš karto patiko, pamačiau daug galimybių, supratau, kad noriu tai daryti“, – pasakojo Miglė. Mityse gimusį sprendimą ji patvirtino ryžtingais veiksmais: po pusmečio darbo darželyje ji pradėjo mokslus Kauno kolegijoje ir įgijo ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo specialybę.

SUGRĮŽIMAS Į „GIMTĄJĄ“ MOKYKLĄ

Dirbti darželyje Miglei sekėsi: pradėjusi nuo auklėtojos asistentės, ji gana greitai sulaukė pasiūlymo tapti auklėtoja. Per savo darbo metus jai teko dirbti su įvairaus amžiaus darželinukais. Tačiau labiausiai ją traukė darbas su vyresniais vaikais, t. y. 6-mečiais, lankančiais priešmokyklinę grupę.

„Tokio amžiaus vaikai atsineša savo patirtį iš šeimos. Su jais vyksta mainai: ne tik pati juos mokai, bet ir iš jų kažką naujo išmoksti“, – kalbėjo pedagogė.

Svajonė nuolat dirbti su priešmokyklinukais išsipildė, kai Miglė sulaukė pasiūlymo ateiti dirbti į mokyklą. Ir ne bet kokią – tą pačią, kurią baigė ji pati ir net jos mama! Darbo pasiūlymą ji sako priėmusi suvokdama, kad tai – nauja pradžia ir didelė atsakomybė.

„2015 m. Kaune nuspręsta kurti priešmokyklinės klases ir mokyklose. Viena jų buvo mano darbovietė – Kauno Jurgio Dobkevičiaus progimnazija. Anksčiau čia priešmokyklinių klasių nebuvo, todėl aš, atėjusi dirbti, turėjau sukurti visiškai naują dalyką nuo nulio tiesiogine to žodžio prasme“, – pasakojo mokytoja, pridūrusi, kad kūryba ir laisvė buvo maloni.

„Tai buvo dalykas, kurį išmaniau. Be to, manimi pasitikėjo mokyklos vadovė ir kolektyvas“, – prisiminė Miglė.

STUDIJOS SUSTIPRINO SAVARANKIŠKAI ĮGYTAS ŽINIAS

Išleidusi dvi priešmokyklinukų laidas Miglė išėjo vaiko priežiūros atostogų. Po dviejų metų sugrįžo dirbti į tą pačią mokyklą, tačiau tuomet visų laukė naujas iššūkis – pandemija, karantinas ir darbas nuotoliniu būdu.

Pašnekovė prisiminė, kad sunkiausia buvo nežinia – juk tuomet, 2020-ųjų pavasarį niekas nežinojo, kiek laiko truks pandemija. Taip pat – ar vaikai galės mokytis kontaktiniu būdu.

„Todėl priešmokyklinukus ir jų šeimas ruošėme darbui nuotoliniu būdu: nežinojome, ar tapę pirmokais jie galės dalyvauti gyvose pamokose“, – kalbėjo pedagogė.

Pasak jos, pradžia nebuvo lengva: reikėjo atrasti būdą, kaip ikimokyklinio amžiaus vaikus ugdyti virtualiai. T. y. užtikrinti, kad jie gautų ir akademinio mokymo, ir turėtų laiko žaisti. Vis dėlto pandemijos pamokas Miglė vadina neįkainojamomis. Anot jos, būtent tas metas, kai teko mokytis vaikus planuojant, kaip jie ugdymąsi tęs jau būdami pirmokais, ją pačią atvedė į naujus mokslus VDU Švietimo akademijos organizuojamame projekte „Pradinio ugdymo“ modulyje.

„Per pandemiją aš savarankiškai labai daug domėjausi pradinio ugdymu – informacija buvo lengvai pasiekama, jos buvo daug, tuo pasinaudojau. Mane tai patraukė. Kaip tik tuo metu mokyklos vadovė pasiūlė pagilinti profesines žinias ir kompetencijas „Pradinio ugdymo“ modulyje. Studijas organizavo VDU Švietimo akademija. Mokymai startavo 2021 m. rudenį“, – sakė Miglė.

Pašnekovės teigimu, kiekvienas iš dalyvių gavo tai, ko jam labiausiai reikėjo. Dėstytojai visuomet atsižvelgė į dalyvių poreikius ir gebėjimus.

„Grupė buvo labai skirtinga. Projekte dalyvavo skirtingų patirčių žmonės – ne tik jau dirbantys pradinio klasių mokytojai, bet ir muzikos, ikimokyklinio ugdymo pedagogai. Kiekvienas iš jų į mokslus atsinešė asmeninę patirtį ir dėl to studijos tapo įvairesnės bei nauingesnės“, – projekto stiprybes įvardino Miglė.

Įgytas žinias pašnekovė sėkmingai pritaikė savo tiesioginiame darbe mokykloje. „Studijos sustiprino jausmą, kad einu teisingu keliu, suteikė stuburą tam, ką jau anksčiau savarankiškai buvau sužinojusi. Mokydama vaikus daugiausia panaudoju studijų metu įgytas lietuvių kalbos, geografijos ir istorijos bei STEAM ugdymo žinias. Dažnai sakau, kad kiekvienoje veikloje vaikas mokosi: nesvarbu, skaito knygą ar žiūri filmą. Po tokių veiklų mano vaikai gauna užduočių lapus. Atsakydami į klausimus jie mokosi kritiškai mąstyti, išskirti esmę – taigi, tai nėra tik pramoga, vyksta mokymasis“, – kalbėjo pedagogė, pridūrusi, jog lygiai taip pat vaikų mokymuisi tarnauja ir išvykos, įvairūs mokyklos projektai. Juos kuria net ir mažiausi mokyklos bendruomenės nariai – priešmokyklinukai ir/ar pirmokai.

SULAUKĖ PASIŪLYMO DIRBTI SU PRADINUKAIS

Miglės sugebėjimas į kasdienį ugdymo procesą įtraukti studijose įgytų žinių ir sėkmingai siekti užsibrėžtų rezultatų neliko nepastebėtas. Ji buvo paskelbta viena iš trijų inovatyviausių mokytojų Lietuvoje.

„Buvau įvertinta už nuotolinio ugdymo plėtojimą priešmokykliniame ugdyme. Iš esmės už tai – ką prasidėjus pandemijai dariau su savo ugdytiniais: vaikai ugdėsi ne tik žaisdami, bet ir naudodami technologijas“, – sakė pedagogė.

Prasidėjus studijoms VDU Švietimo akademijoje Miglė kurį laiką dirbo priešmokyklinių klasių mokytoja. Tačiau netrukus sulaukė pasiūlymo pakeisti į vaiko auginimo atostogas išėjusią kolegę ir tapti pradinio klasių mokytoja. Tai buvo tarsi natūralus žingsnis į priekį – juk Miglė tuo metu kaip tik gilinosi į pradinio ugdymo subtilybes. Todėl pasiūlymą su džiaugsmu priėmė.

„Ugdant vaikus man svarbiausia yra pasitikėjimas. Tačiau vien pedagogo indėlio neužtenka. Matau tai kaip ratą, kuriame yra tėvai, mokytojas ir vaikai. Šeimoms visada sakau – pasitikėkite mokytoju ir mokykla. Jei jūs pasitikėsite, tuomet ir vaikai norės eiti į pamokas bei stengsis mokytis“, – savo požiūrį į pedagogiką atskleidė pašnekovė, elektroniniuose laiškuose pasirašanti: „Mažų žmonių mokytoja“.

IRMANTO GELŪNO / BNS NUOTR.

„ERASMUS+“ STUDIJOS AZERBAIDŽANE **MINDAUGĄ IŠMOKĖ IMTI IŠ GYVENIMO VISKĄ**

Prieš dvejus metus Vilniaus kolegijos (VIKO) Menų ir kūrybinių technologijų fakulteto studentas Mindaugas Pundzius ryžosi pusmetį praleisti Azerbaidžane – tokią galimybę jam suteikė „Erasmus+“ programa. Išvykdamas vaikiną tikėjosi pasisemti žinių, pažinti mums, šiauriečiams, egzotišką Azerbaidžano kultūrą, tačiau gavo kur kas daugiau.

Nors būtent tuo metu (2020-ųjų pavasarį) pasaulį sukaustė pandemija, ir visur, taip pat ir Azerbaidžane, buvo paskelbtas karantinas, Mindaugas sugebėjo ne tik pakeičiauti po svečią šalį, bet ir pasimokyti pas vieną garsiausių Azerbaidžano džiaz pianistų Salman Gambarov. Po pusmečio sugrįžęs į Lietuvą Mindaugas, kaip pats sako, buvo nebe tas žmogus: įgytos žinios, drąsa padėjo lengviau megzti pažintis ne tik su Lietuvos, bet ir užsienio muzikinio pasaulio atstovais. Vienas jų – prancūzų dainininkas Antoine Wend, su kuriuo Mindaugas sukūrė duetą „Mando“ ir laimėjo lietuvišką TV projektą „X Faktorius“.

SVAJONĘ DAINUOTI PAKEITĖ KITA

„Muzika susidomėjau vaikystėje, būdamas 10-ies. Augau mažame miestelyje – Papilėje, kur mokiausi privačiai groti sintetizatoriumi, taip pat dainuoti. Baigęs aštuntą klasę įstojau į Klaipėdos konservatoriją, kur keturis metus mokiausi džiazinio dainavimo. Galvojau, ateitį siesiu su dainavimu, bet dar mokydamasis konservatorijoje supratau, kad groti pianinu man patinka labiau nei dainuoti. Todėl studijas rinkausi susijusias jau ne su dainavimu“, – pasakojo Mindaugas. Anot jo, tuo metu jį buvo užplūdę daug dvejonių, taip pat ir baimė, jog pradėti muzikanto karjerą jau per vėlu. „Pianistai paprastai groja nuo ankstyvos vaikystės. Vis dėlto galų gale nusprendžiau, kad stosiu į Vilniaus kolegiją (VIKO) mokytis džiazio fortepijono specialybės“, – apie svarbų sprendimą pasakojo pašnekovas, pridūręs, kad šią mokymo įstaigą jis pasirinko dėl puikių rekomendacijų.

PIRMOJI KELIONĖ UŽ EUROPOS RIBŲ

Studijuojant antrame VIKO kurse Mindaugui pasiūlė pusmečiui išvykti į Azerbaidžaną, su kuriuo kolegija tikėjosi užmegzti bendradarbiavimą. Jis buvo pirmasis kolegijos studentas, kuris išvyko į Baku esančią konservatoriją. Todėl jautė nemažą atsakomybę. „Buvau tarsi ambasadorius, pirmasis ten vykstantis studentas. Neslėpsiu – prieš kelionę mažai ką žinojau apie Azerbaidžaną. Be to, tai buvo pirmoji mano kelionė ne į Europą, tad jaudulio tikrai buvo“, – sakė pašnekovas. Pasiruošti kelionei šiek tiek padėjo studijų bičiulis – kursu vyresnis menininkas, kurio mama – azerbaidžanietė. Vis dėlto, nepaisant „namų darbų“, atvykęs į Baku Mindaugas patyrė nemažą kultūrinį šoką. Pirmiausia dėl to, kad čia beveik niekas nekalba angliškai. Tiesa, dauguma vietinių moka ne tik azerbaidžaniečių, bet ir rusų kalbą. „Tačiau aš rusiškai nemoku, tad tai man mažai kuo padėjo“, – prisipažino menininkas, pridūręs, jog, kita vertus, tokia patirtis išmokė išradingumo ir parodė, jog netikėtose situacijose galima rasti originalių sprendimų. „Angliškai prastai kalbėjo ir kai kurie universiteto dėstytojai, todėl teko improvizuoti. Pavyzdžiui, su vienu jų užsiėmimų metu bendraudavau per vertimo programėlę. Kažkaip pavyko susikalbėti“, – juokiasi nuotykius Azerbaidžane prisimindamas muzikantas.

PER PANDEMIJĄ – UNIKALI GALIMYBĖ PASIMOKYTI PAS GARSENYBĘ

Kalbos barjeras nebuvo vienintelis iššūkis, su kuriuo Mindaugas susidūrė studijuodamas Azerbaidžane. Vos jam atvykus

pasaulyje prasidėjo koronaviruso sukeltos ligos Covid-19 pandemija. Šalys viena po kitos skelbė karantinus. Anot Mindaugo, Azerbaidžane ribojimai buvo labai griežti.

„Į lauką tegalėdavai išeiti vos porai valandų. Išsiųsdavai žinutę, gaudavai patvirtinimą ir nuo to laiko per porą valandų turėdavai susitvarkyti visus reikalus: nusipirkti ko reikia, nueiti ten, kur reikia ir t. t. Be to, ribojimai nuolat keisdavosi atsižvelgiant į ligos atvejų skaičių ir kitas aplinkybes. Visa tai būdavo pranešama azerbaidžanietišškai. Tuo metu susigaudyti man labai padėjo Lietuvos ambasados darbuotojai – be jų būtų buvę kur kas sunkiau išsiaiškinti visus niuansus. Be to, kartu su jais galėjau bent kažkiek pakeičiauti ir pažinti šalį. Kai tik būdavo galimybė laisviau judėti, jie suorganizuodavo išvykas po sostinę ir už Baku ribų“, – už pagalbą Azerbaidžane dirbantiems tautiečiams iki šiol dėkingas vaikas.

Atskirą „ačiū“ jis sako jau minėto bičiulio šeimai. „Jo mama gyvena Azerbaidžane, ir man ten būnant tikrai nemažai padėjo. Būtent jos šeimos dėka aš turėjau ir unikalią galimybę pasimokyti pas vieną garsiausių Azerbaidžano džiaz pianistų Salman Gambarov. Savo šalyje jis yra tikra įžymybė. Ši patirtis buvo vienas įspūdingiausių ir vertingiausių dalykų, kuriuos gavau per pusmetį Azerbaidžane“, – teigė Mindaugas.

PRASIPLĖTĖ MUZIKINIS SKONIS, ATSIRADO DAUGIAU DRĄSOS

Sakoma, jog iš kiekvienos kelionės grįžti kitoks nei išvykai. Menininkams tokios patirtys ypač svarbios – tuo neabejoja ir Mindaugas. Jis pasakojo, kad, jei ne „Erasmus+“ patirtis, vargu, ar kada nors gyvenime būtų atradęs unikalią Azerbaidžano muziką. „Ji neįprasta europiečiams – pirmiausia dėl to, jog grojama tradiciniais instrumentais. Universitete Baku jie turi savo dirbtuves, kur tie instrumentai gaminami – būdamas ten galėjau apžiūrėti. Taip pat ir nuolat girdėti azerbaidžanietišką muziką: kaip kad pas mus konservatorijoje skamba muzika, taip ir ten – tik melodija, skambesys, ritmas, instrumentai skiriasi. Dabar, nors nuo studijų Azerbaidžane praėjo jau dveji metai, savo „playlist'e“ turiu nemažai Azerbaidžano muzikos“, – neslėpė muzikantas.

Jo teigimu, pusmetis svetimoje šalyje, kitoje kultūroje jį užaugino. Grįžęs ir tęsdamas mokslus kolegijoje jis jau kitaip matė savo ateitį. O pabaigus studijas turėjo drąsos megzti ryšius su užsienio menininkais ir kurti bendrus projektus. Vienas tokių – duetas „Mando“. Jo nariai – pianistas Mindaugas ir prancūzas Antoine Wend sėkmingai sudalyvavo lietuviškame „X Faktoriuje“. Savo ateitį grupė mato dviejose šalyse – Lietuvoje bei Prancūzijoje.

„Vienas pažįstamas užsiminė, jog prancūzas dainininkas ieško pianisto, su kuriuo galėtų koncertuoti. Aš tuo metu buvau baigęs studijas ir neturėjau jokių projektų, todėl sutikau. Susitikome su Antoine ir greit pamatėme, kad dirbti kartu patinka. Galiausiai atsiradome ir „X Faktoriuje“, kur mums visai gerai sekėsi“, – apie netikėtą pažintį, atvedusią iki laimėjimo populiariame televizijos projekte, pasakojo Mindaugas.

Jis neabejojo, kad patirtis „Erasmus+“ studijose jam daug davė. Todėl visiems dvejojantiems patarė: „Jei turite galimybę, būtinai važiuokite. Ypač – jei tai ne Europos šalis. Nauja kultūra, kitoks gyvenimas ir kitokie žmonės pakeičia tavo mąstymą“.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

OKSANOS GYVENIMAS RITOSI Į
BEDUGNĘ, BET JI SUGEBĖJO PAKILTI:
**SUSIGRAŽINO SŪNŲ, DIRBA
„CARITE“ IR SVAJOJA APIE
BRANDOS ATESTATĄ**

Jei kada nors nuspręstų rašyti knygą, Oksanai nereikėtų išgalvoti pagrindinio veikėjo – užtektų aprašyti savo pačios gyvenimo patirtis. Tragiška mamos mirtis, sudėtingi santykiai su pamote ir keletas metų internate. Atskiro skyriaus verta jos pirmojo sūnaus tėvo istorija, kurioje romantišką meilę greit pakeitė neištikimybė.

Antrojo sūnaus gyvenimo pradžią lydėjo smurtas, kuris buvo vienintelė kalba, pažįstama tuometiniam Oksanos gyvenimo vyrui. Skolos, ligos ir laikina vaiko netektis – tai dar keli epizodai iš moters gyvenimo. Vis dėlto ši istorija baigiasi laimingai. Beveik dvejus metus Oksana dirba „Carite“ – vietoje, kurioje kadaise ji pati sulaukė pagalbos. „Džiaugiuosi, kad dabar galiu padėti kitiems“, – sako su negalia turinčiais žmonėmis dirbanti moteris. Be to, šį birželį 47-erių sulaukusi Oksana nusprendė galų gale pabaigti mokyklą – laikė lietuvių kalbos ir geografijos egzaminus. Galiausiai susitvarkė ir jos asmeninis gyvenimas – sausį Oksana ištekėjo ir džiaugiasi pagaliau radusi žmogų, kuris suvaldo ją, moterį-uraganą, bei myli ir gerbia jos vaikus.

„ESU PASIUTUS“

„Vaikystėje turbūt buvau per daug išlepinta. Mane tikrai mylėjo. Tačiau viskas pasikeitė žuvus mamai ir į namus atėjus pamotei su savo dukra. Tuo metu man buvo šešeri. Aš į savo mamą panaši – tokia pasiutus. Pamotė bandė auklėti, aš nenusileidau... Paauglystėje, būdavo, trenkiu durim ir išeinu. Taip niekada ir nesuėjom mes su pamote. Galiausiai teko keletą metų praleisti specialiojoje mokykloje-internate“, – pasakojimą pradėjo Oksana. Moteris neslėpė, jog visuomet buvo ugningo charakterio – savo norus gynė iš visų jėgų. „Moku pastovėti už save“, – tikina pašnekovė.

Pakovoti už save jai tenka visą gyvenimą, nes jis Oksanos nelepino. Dvidešimtmetė susilaukė pirmojo sūnaus. „Tuoktis jis nenorėjo – buvo aišku kodėl. Apsigyvenus kartu netrukus pradėjo į namus mergas vedžiotis. Aš naktį į darbą, o jis rengia balių... Nesusiklostė mums bendras gyvenimas“, – pasakojo moteris. Kai pirmagimiui buvo dešimt, moters gyvenime atsirado kitas mylimasis. Netrukus gimė antrasis sūnus. Nors berniukas buvo labai lauktas, santykiai tarp jo tėvų taip pat buvo įtempti.

„Buvo smurto, alkoholio, policijos ir begalė ašarų. Tokio tėvo nelinkėčiau nė vienam vaikui, – neslėpė Oksana. – Jis buvo narkomanas, vogdavo daiktus iš namų, net automobilį yra pavogęs... Turbūt nieko keisto, kad namus ėmė lankyti vaiko teisės.“

Pašnekovė nemeluoja: neatlaikiusi streso ji ėmė gerti. Namuose išgėrusią ją rado ir Vaiko teisių apsaugos tarnybos specialistės – taip pateko į rizikos šeimų sąrašą. Tuo metu vyresnysis moters sūnus jau gyveno pas močiutę. Ji buvo oficiali vaiko globėja. Tačiau mažajam sūnui teko pabuvoti ir laikinos globos įstaigoje.

„Iš viso iš manęs jis buvo paimtas kelis kartus. Pirmą kartą jam net metukų nebuvo: jo tėvas mane mušė, bet pataikė vaikui. Medikai atvyko, vaiką paėmė...“ – prisiminė.

Tai – viena skaudžiausių Oksanos patirčių. Tačiau kartu – ir didžiausia paskata, padėjusi nenugrimzti į visišką bedugnę.

Ji gerai prisimena: sužinojusi, jog gali netekti savo sūnaus globos, t. y. jai žadama atimti motinystės teises, ji tarsi atskvošėjo: „Supratau, kad turiu viską padaryti ir susigrąžinti sūnų bei užauginti jį pati“. Taip prasidėjo naujas moters gyvenimo etapas – visą savo užsispyrimą ji paskyrė asmeniniam augimui ir tobulėjimui.

DŽIAUGIASI GALINTI PADĖTI KITIEMS

Niekada nebuvę smurtinėje aplinkoje neįsivaizduoja, kaip sunku iš tokio liūno išbristi. Anot Oksanos, tokiu metu la-

bai svarbu turėti bent vieną žmogų, kuris tavimi tiki. Kuris neabejoja, kad tu gali pakeisti gyvenimą. „Žinoma, pirmiausia turi tikėti pats savimi. Bet man labiausiai padėjo tai, jog buvo Giedrė (Vilkaviškio vyskupijos „Caritas“ socialinė darbuotoja Giedrė Volff – aut. past.). Tiesą sakant, ji buvo pirma socialinė darbuotoja, su kuria radau bendrą kalbą. Visos kitos man aiškino, kaip gyventi. O Giedrė nenurodinėjo, bet konkrečiai patarė, ką turėčiau padaryti, kad atgaučiau vaiko globą. Taip pat siūlė, ką galėčiau veikti toliau ir kaip tai pasiekti“, – pasakojo Oksana, pridūrusi, jog jau po pirmų kartų „Carite“ pajuto, kad norėtų čia dirbti: „Sekiau, kaip dirba moterys, mačiau, kaip padeda žmonėms. Susidomėjau projektais ir pagalvojau, kad man tai patinka“.

Vilkaviškio vyskupijos „Caritas“ socialinė darbuotoja Giedrė Volff pasakojo, kad Oksana ją labiausiai patraukė savo motyvacija. Todėl buvo ideali kandidatė projektui „Integracija į darbo rinką“.

„Projekto pradžioje Oksanos gyvenime buvo daugybė problemų – pradedant skolomis, baigiant sveikatos bėdomis. Šiuo metu ji turi neįgalumą ir jau daugiau nei metus dirba „Carite“ asmenine asistente – padeda neįgaliems asmenims – juos vežioja savo automobiliu, palydi į gydymo, kitas įstaigas ir institucijas; suteikia kitą pagalbą, kuri tuo metu jiems reikalinga. Lygindama Oksaną su kitais projekto dalyviais galiu pasakyti, kad ji turi didžiulę motyvaciją keistis ir padėti kitiems“, – apie kolege tapusią globotinę pasakojo G.Volff.

Projekto metu Oksana baigė socialinio darbuotojo padėjėjo kursų. Įgytos žinios leido jai įsidarbinti „Carite“.

Pati Oksana juokiasi, kad yra alкана mokslų. Todėl radusi galimybę mokosi visko, kas siūloma: anksčiau yra baigusi siuvėjos, manikiūristės, slaugytojos mokymus. O šį birželį laikė du egzaminus – lietuvių kalbos ir geografijos.

„Kam man to reikėjo? Giedrė ragino (juokiasi – aut. past.). Bet ir aš pati norėjau! Gal nieko gero nebus, bet man reikėjo pabaigti. Savu laiku to nepadariau – gailėjau. Svajoju apie teisę – žinau, kad nemokamai studijuoti nepavyks. Bet gal mokėčiau? Man ta sritis labai patinka. Kaip ir socialinio darbo studijos – norėčiau dirbti socialine darbuotoja“, – ambicijų neslėpė pašnekovė.

PAGALIAU TAPO ŽMONA

Prakalbus apie asmeninį gyvenimą, Oksanos akys dar labiau sušvinta, o balsas tampa džiaugsmingas. Akivaizdu – pagaliau moteris laiminga ir rami.

„Esu močiutė – turiu anūką, laukiu antro. Tiesa, vyresnysis sūnus su šeima gyvena Škotijoje, tad pasimatome retai. Jaunesnysis sūnus, kuriam dabar 19 metų, kol kas gyvena su manimi Marijampolėje. Šį birželį abu laikėme egzaminus: aš lietuvių ir geografiją, jis be šitų egzaminų – dar ir anglų, nes labai gerai angliškai kalba“, – su pasididžiavimu kalbėjo moteris.

Prie močiutės ir mamos pareigų ji gali pridėti ir dar vieną – žmonos, mat 2022 metų sausį oficialiai susituokė su naujuoju draugu. „Buvome pažįstami iš seniau, kurį laiką gyvenome. O šiemet nutarėme susituokti – tai va, turiu ir pirmą oficialų vyrą“, – šmaikštavo Oksana. Jos sutuoktinis dirba Vokietijoje – gali būti, jog ten sulaukęs brandos atestato iškeliaus ir jos sūnus. Pati Oksana kol kas kelti sparnų svetur neketina.

„Man čia labai gerai. Kad tik sveikatos daugiau būtų – visa kita pasieksiu“, – neabejoja.

ŽYGIMANTO GEDVILOS / BNS NUOTR.

IŠ FINANSININKO Į MIESTO BITININKĄ: **PAULIUS LIETUVIAMS IR PASAULIUI SKLEIDŽIA SVARBIAŲ ŽINIŲ APIE BITES**

„Nuo savęs nepabėgsi“ – taip apie netikėtą gyvenimo ir karjeros posūkį sako miesto bitininkystės ambasadoriumi prisistatantis Urbanbee.lt įkūrėjas Paulius Chocevičius. Po ilgų gyvenimo metų užsienyje į gimtinę sugrįžęs jaunas vyras netikėtai susidomėjo miesto bitininkyste.

Dabar tai – visas jo gyvenimas, kuriam sezono metu au-koja net laisvadienius. Miesto bitininkystė Pauliui svarbi ne tik kaip nuosavas verslas, suteikiantis finansinį stabilumą. Ne ką mažiau jam rūpi skleisti žinią, jog tik išsaugodami bites galėsime gyventi mums įprastuose miestuose. „Bitės – labai svarbi mūsų ekosistemos dalis“, – ne kartą pokalbio metu pakartojo.

IŠ FINANSŲ SPECIALISTO – Į BITININKĄ

„Bitininkas buvo mano senelis, o krikšto tėtis perėmė jo bityną. Vaikystėje ne kartą teko lankyti jame. Tačiau turiu pasakyti, kad jaučiau baimę bitėms. Ją įveikiau tik suaugęs“, – pasakojimą pradėjo Paulius. Tiesa, augant susidurti su bitėmis dažnai jam neteko, nes tuo metu gyveno ne Lietuvoje. „Užaugau išėivijoje. Baigiau mokslus ir sėkmingai dirbau finansų specialistu. Vis dėlto atėjo metas, kai sugalvojau iš Anglijos sugrįžti gyventi į Lietuvą“, – kalbėjo pašnekovas, pridūręs, jog grįžo tęsdamas karjerą finansų sektoriuje. Tačiau įkvėptas bitininko krikšto tėčio pamažu suprato, jog norėtų bitininkyste užsiimti visą laiką.

„Dėl ko bitės? Man jos artimos pirmiausia dėl gamtos. Nuo vaikystės esu skautas, daug laiko leisdavau gamtoje. O bitės yra gamtos indikatorius. Be to, bitininkystė – mano giminės tradicija“, – sakė Paulius. Patirtis užsienyje leido suprasti, jog apsiriboti vien Lietuva nereikėtų – todėl jau nuo pačių pradžių jo įkurtas prekės ženklas Urbanbee.lt turėjo ambicijų būti žinomas pasaulinėje rinkoje. „Iš karto ėmiau galvoti plačiau: paklausiau savęs, kaip galėčiau prisidėti prie

gamtos išsaugojimo? Pasidomėjęs sužinojau, kad pasaulyje bitės sparčiai nyksta – Lietuva yra viena iš nedaugelio Vakarų Europos šalių, kuriose jų dar ganėtinai daug. Vidutiniškai pasaulyje kasmet bičių sumažėja apie 30 proc. Tai – didžiulė problema, nes bitės – svarbi ekosistemos dalis“, – kalbėjo pašnekovas.

Domėjimasis ekologijos klausimais jį atvedė prie minties apie miesto bitininkystę. Su ja Paulius sakė susipažinęs dar gyvendamas Londone. Apsisprendęs dėl savo veiklos krypties, jis nuvyko į Didžiąją Britaniją.

„Didžiausiame Londono miesto bityne stažavausi visą sezoną. Prižiūrėjau 400 bičių šeimų, buvau už jas atsakingas. Dar prieš tai stažavausi Lenkijoje – praktiką atlikau viename Varšuvos miesto bityne. Įgavęs didelės praktikos, grįžau į Lietuvą ir ėmiausi įgyvendinti miesto bitininkystės idėją pas mus. Šiuo metu save galiu vadinti miesto bitininkystės ambasadoriumi ir vėliavos nešėju“, – teigė Urbanbee. It įkūrėjas.

Šiuo metu Paulius yra įkūręs miesto bitininkystės paslaugų verslą ir dirba su įvairiais verslais bei organizacijoms, kurioms padeda kurti aplink sąmoningas ir tvarias miesto bendruomenes bei sėkmingai rūpintis bitėmis ir mūsų ekosistema.

Savo idėjomis ir patirtimi jis dalijasi ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje: apie miesto bitininkystės naudą yra pasakojęs ir Briuselyje, Europos Komisijoje. „Europos žaliwoje savaitėje buvau pranešėjas. Kartu su Europos komisaru Virgini-jumi Sinkevičiumi pasakojome apie ekosistemos problemas ir sprendimo būdus. Ten mane pastebėjo ir šiomis temomis susidomėjo portugalai – dalinausi žiniomis su vienu iš radijo transliuotojų“, – kalbėjo miesto bitininkas.

VERSLO PRADŽIAI – FINANSINĖ INJEKCIJA

Vos pradėjęs verslą Paulius turėjo aiškia viziją, žinojo, kokių tikslų nori pasiekti ir ko tam reikia. Tačiau, kaip ir daugeliui jaunų verslininkų, pradedančių veiklą nuo nulio, trūko svarbaus komponento – finansų. Būtent dėl to jis ryžosi dalyvauti Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos inicijuotame projekte „Būk verslus“, kuris skirtas pradedantiems verslininkams.

„Pirmiausia įmonei reikėjo profesionalios ir aukštos kokybės įrangos. Savo jėgomis to padaryti negalėjome. Šis projektas ir jo skirtas rėmimas padėjo drąsiau žengti į verslą – gavę pinigų, įsigijome avilių, taip pat reikalingos įrangos, kuri padėjo našiau atlikti darbus (iki tol daug darbo funkcijų darėme rankomis). Kitaip tariant, galėjome optimizuoti darbus Urbanbee.lt miesto bityne“, – neslėpė pašnekovas.

Už dalį lėšų įmonė įsigijo automobilį – priemonę, kuri būtina turint bitynus ne viename taške. „Sezono metu mes kasdien nuvažiuojame daugybę kilometrų, nes bitynai yra visoje Lietuvoje – Kaune, Vilniuje, Utenoje, Lazdijuose, Aukštadvaryje, Klaipėdoje“, – pasakojo Paulius.

Anot jo, prieš kelerius metus, kai savo veiklą pradėjo Urbanbee.lt, miesto bitininkystė Lietuvoje buvo naujiena. „Natūralu, kad daugelis žiūrėjo nepasitikėdami. Tačiau edukacija davė vaisių – žmonės pradėjo suprasti bičių svarbą mūsų aplinkoje, vertina miesto bičių medų. Galiausiai atėjo suvokimas, kad daug anksčiau už mus dabartinių miestų teritorijose gyveno bitės. Žmonės, t. y. mes, į juos atsikraustėme vėliau“, – sakė miesto bitininkystės idėjas skleidžiantis Paulius.

GRETOS SKARAITIENĖS / BNS NUOTR.

RAMUNĖ IEŠKOJO PAGALBOS SŪNUI, **BET SUPRATO - KEISTIS TURI PATI**

Ukmergėje gyvenanti Ramunė viena augina paauglį sūnų. Ryšys su juo moteriai visuomet buvo labai svarbus. Tačiau vaikui pradėjus lankyti mokyklą jie abu susidūrė su nemažais iššūkiais, kurie stipriai paveikė ir mamos bei sūnaus santykius. „Tuo metu jaučiau, kad viskas slysta iš rankų. Todėl ėmiau ieškoti pagalbos. Tiesa, iš pradžių maniau, kad keistis reikia sūnui, o ne man. Kaip aš klydau!“ – pasakojimą pradėjo pašnekovė.

„Savo“ psichologo paieškos užtruko net kelerius metus, tačiau pernai Ramunė sako pagaliau sutikusi tokį specialistą, su kurio pagalba ji ėmė keistis. „O kai keitiesi pats, natūraliai pasikeičia ir visa kita: pirmiausia – santykis su vaiku, tačiau taip pat ir su aplinka“, – kalbėjo moteris. Jau daugiau nei metus ji kas savaitę lanko nemokamas psichologės konsultacijas. Tokią galimybę jai suteikia Ukmergės rajono savivaldybės inicijuotas ir viešosios įstaigos „Lyderių karta“ koordinuojamas projektas.

„NESUPRATAU, KAD PROBLEMA – NE SŪNUS“

„Visa ši istorija yra apie mane. Tačiau pati pradžia susijusi su sūnumi – būtent jam pirmiausia aš ieškojau pagalbos“, – neslėpė Ramunė. Anot jos, pirmieji sunkumai užklupo sūnui peržengus mokyklos slenkstį. „Jis labai nenorėjo mokytis, kartais elgdavosi agresyviai, buvo ir muštynių“, – atvirai pasakojo dabar jau dvylikamečio mama. Ji neslėpė, kad iš karto suprato, jog savo jėgomis su iškilusiais iššūkiiais nesusitvarkys, todėl ėmė ieškoti pagalbos. „Tai buvo gal pirmoje klasėje“, – pridūrė. Prisimindama tą laiką, Ramunė sako, jog jautėsi bejėgė: „Situacijų, kuriose nežinojau, kaip elgtis, daugėjo. Aš pajutau, kad man ima slysti žemė iš po kojų, prarandu ryšį su vaiku ir nežinau, kaip elgtis“.

Pasak moters, pradžioje ji šventai tikėjo, kad padėti pasikeisti reikia sūnui. Todėl pirmiausia ieškojo pagalbos jam ir kreipėsi į Švietimo pedagoginėje tarnyboje dirbančius specialistus. „Ir aš ėjau, ir vaiką nusivedžiau. Tuo metu mokykloje vis kildavo konfliktinės situacijos, į kurias buvo įsivėlęs sūnus. O aš jautriai reaguodavau – norėdavau, kad viskas būtų kitaip, kažkaip jam padėti“, – atvirai pasakojo Ramunė. Tačiau vietoje patarimų ir pagalbos iš šios tarnybos, o vėliau – ir kitų aplankyto psichologų ji išgirdo vien kaltinimus. „Man sakė: mama kalta. Aš pati tai suprantu, kad kažko nesugebu. Bet dėl to ir ieškau pagalbos! Atvirai pasakius nusivyliau“, – apie nemalonią patirtį prisiminimu pasidalijo pašnekovė. Nepaisant to, kad tokių nusivylimų buvo ne vienas, ji toliau tęsė paieškas, nes jautė, kad reikia: „Mačiau, kad be pagalbos nieko nebus.“

„Savo“ psichologo paieškos baigėsi 2021 m. pavasarį, kada Ramunė tapo projekto „Kompleksinių paslaugų šeimai Ukmergės rajone plėtra“ dalyve ir susipažino su psichologe leva. Anot pašnekovės, jau po pirmo susitikimo ji pajuto, kad pradedama ilgai lauktas lūžis, nuvesiantis į taip lauktus pokyčius.

KATEGORIŠKUMAS VIRTO SAVĘS PRIĖMIMU

Jau daugiau nei metus Ramunė lankosi pas šią psichologę kartą per savaitę. „Šie susitikimai mane pastiprina. Jaučiuosi atradusi savo žmogų, kuriuo pasitikiu, kuris konsultuodamas parenka tinkamus metodus. Pavyzdžiui, viena iš anksčiau mano lankyto specialistų siūlė rašyti dienoraštį. O toks metodas man visiškai netinka – aš šiuo išsilieti tik kalbėdama, o ne rašydama“, – kalbėjo pašnekovė. Konsultacijose Ramunė sako gaunanti ir jai labai reikalingą palaikymą, kurio jai – kaip žmogui ir vienišai mamai – neretai pritrūksta.

Kassavaitiniai susitikimai jai padėjo suprasti, jog, norint auginti ryšį su sūnumi, jai reikia keistis pačiai. „Aš buvau labai kategoriška ir griežta. Galbūt kaltas amžius – mano kartos žmonės įpratę, kad tėvai viską žino geriausiai, jiems negalima

prieštarauti. Pavyzdžiui, man vis kliūdavo sūnaus netvarkingas kambarys. Nesuprasdavau, kodėl jam nesiseka mokykloje. Kaltindavau... Lankydamasi pas psichologę, supratau, kad noriu ne kaltinti jį, bet būti užuovėja. Kaltinimų jis jau ir taip iš visų nuolat girdi. Bent jau namuose jis turi jausti, kad yra girdimas, juo tikima. Kad svarbios – net ir mažos pergalės: tokios – kaip šešetas, jei anksčiau gavai ketvertą. Viso to nebūčiau supratusi be psichologės levos pagalbos“, – kelią į pokyčius parodžiusiai psichologei dėkojo Ramunė.

Išgirdusi klausimą apie tai, ką darys pasibaigus projektui, Ramunė sako kol kas apie psichologinių konsultacijų pertrauką net negalvojanti.

„Jaučiu, kad dar turiu ko išmokti. Kas kartą prieš eidama į konsultaciją apgalvoju, ką norėčiau panagrinėti. O iš jos išeinu pastiprinta, ramesnė“, – apie psichologinės pagalbos svarbą šiandieniniame savo gyvenimo etape pasakojo Ramunė.

Kaip į jos pokyčius reaguoja sūnus? Anot moters, jis juos pastebi ir džiaugiasi. Vis dėlto labiausiai tai džiugina pačią Ramunę: „Aš matau, kaip į įprastas situacijas reaguoju dabar ir džiaugiuosi, nes žinau – anksčiau būčiau jautusi didžiulį nerimą, audringai reagavusi, o dabar – viskas kitaip. Suprantu, kad nesame tobuli, bet priimu save, savo vaiką tokius, kokie esame“.

PROJEKTAS ATSKLEIDĖ IDOMIAS TENDENCIJAS

Apibendrinama savo patirtį, pašnekovė pabrėžė, kad tokių kaip ji – tėvų, turinčių iššūkių su paauglėjančiais vaikais, – daugybė. Ji ragina nesigėdyti problemų – visi jų turi. „Labai noriu skleisti žinią, kad susidūrus su problemomis reikia ieškoti pagalbos, patarti kaip ją gauti. Esu be galo dėkinga už galimybę nemokamai konsultuotis pas psichologą – pati sau to leisti nebūčiau galėjusi. Labai džiaugiuosi, kad man pasisekė atrasti „savo“ psichologą – savo levą, kurią vadinu angelu. Jos dėka aš galiu keistis ir toliau augti“, – atviravo Ramunė, skatinusi ir kitus ieškoti pagalbos bei nenuleisti rankų, susidūrus su nepatikusiu specialistu.

Jai antrina ir projekto koordinatore, viešosios įstaigos „Lyderių karta“ atstovė Agnė Tėvelytė-Petronienė. Pasak jos, žmonėms vis dar sunku pasakoti apie šeimoje kylančias problemas. Vis dar jaučiasi požiūris, kad tai – lyg nešti šiukšles iš savo namų. Tačiau tai pamažu keičiasi. „Projektas prasidėjo 2017 m. liepą ir tęsis iki 2022 m. pabaigos. Per tą laiką kompleksines paslaugas gavo apie 1700 žmonių – Ukmergės rajono savivaldybės gyventojų. Dabar juokinga pasakyti, tačiau prasidėjus projektui tikėjomės, kad jame sudalyvaus vos keli šimtai. Greit pamatėme, jog poreikis kur kas didesnis nei įsivaizdavome“, – sakė A.Tėvelytė-Petronienė.

Per projekto metus išryškėjo įvairios tendencijos. Viena iš dominuojančių – kad pagalbos pirmiausia ieškoma ne sau, bet vaikams. Vis dėlto galiausiai atėję dėl vaiko suaugusieji lieka ir konsultuojasi patys. „Ryški tendencija, kad tėvai, seneliai ir globėjai pas psichologą ateina tikėdamiesi išspręsti ne savo problemas. Pradžioje beveik visi mano, kad pakeisti reikia vaiką. Taip buvo ir Ramunės bei jos sūnaus atveju. Jos istorija – puikus pavyzdys, kad didieji pokyčiai įvyksta tėvams suvokus – problema slypi ne vaikuose, bet tėvuose“, – įsitikinusi specialistė ir pridūrė, jog vaikai – mūsų veidrodys. „Ne tik šeimos, bet ir visos visuomenės. Tik pradėję keistis mes, suaugusieji, visuomenė, sulauksime pokyčių ir vaikuose“, – įsitikinusi VŠĮ „Lyderių karta“ atstovė.

VETERINARĖ RŪTA SAVO VERSLO ĖMĖSI LIKUS „PENKIOMS MINUTĖMS“ IKI 30-MEČIO: **„SVAJONĖSE VERSLO PLANĄ TURĖJAU SENIAI“**

Klaipėdietė Rūta Bružaitė nuo vaikystės žinojo, kuo nori būti užaugusi. „Ypatingą ryšį su gyvūnais jaučiau visada. Maža eidavau lesinti antyčių, auginau žiurkėnus, triušius, šunis. Galiausiai, kaip ir svajoju, pasirinkau veterinarijos studijas Kaune“, – pasakojo veterinarė tapusi jauna moteris.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

Jau studijuojant ėmė kirbėti mintis, kad „kada nors“ norėtų dirbti sau – mintyse dėliojo ir galima verslo planą. Rūta juokiasi, kad tas „kada nors“ atėjo anksčiau nei tikėjosi – iki 30-mečio likus nepilniems metams. Būtent tuomet Rūta kartu su broliu nusprendė įkurti veterinarijos centrą „Džo“. Žengti pirmuosius žingsnius jai padėjo projektas „Būk verslus“.

JAMŽINO PIRMOJO ŠUNS ATMINIMĄ

Rūtai šiuo metu 31-eri, o jos verslui – metai. Veterinarijos klinikos pavadinimas „Džo“ nėra atsitiktinis. Tai – sutrumpintas pirmojo jos auginto šuns vardas. „Jis buvo vardu Džokis, bet sutrumpiname ir išėjo Džo. Šio šuns jau nebėra, bet yra Vestukas“, – pasakojo savo gyvenimo ne tik darbe, net ir namuose be augintinių neįsivaizduojanti Rūta. Ji neslėpė niekada gyvenime nesuabejoju savo pasirinkta profesija.

„Kad būsiu veterinarė žinojau visada. Ten, kur norėjau, ir įstojau. Po studijų dirbau Kaune, paskui Vilniuje – reikėjo praktikos, pagilinti žinias. Nors žinojau, kad noriu dirbti sau, iš karto tai padaryti atrodė per drąsu“, – prisipažino pašnekovė.

Jos svajonę labai palaikė šeima, ypač brolis – sugrįžusi į tėvų namus su juo dažnai pakalbėdavo, kad „gal jau reikėtų imtis verslo“.

„Vieną kartą nutarėm, kad reikia ne tik galvoti, bet ir imtis veiksmų. Pavyzdžiui, paieškoti patalpų nuomai. Taip žingsnis po žingsnio viskas ir prasidėjo – projektas gimė“, – pasakojo Rūta.

Abejonių, kad veterinarijos kliniką reikėtų kurti Klaipėdoje nebuvo. Įvertinę potencialą įjėdu su broliu išsirinko Statybininkų prospektą. Kaip pasakojo Rūta, norėjosi, kad veterinarijos klinika veiktų tankiai apgyvendintoje teritorijoje, kurią būtų patogiu pasiekti įvairiu transportu ir iš skirtingų uostamiesčio vietų arba miesto prieigose esančių gyvenviečių.

PARAIŠKĄ REIKĖJO PATEIKTI IKI 30-MEČIO

Pradėti verslą nėra lengva. Vienas iš didžiausių iššūkių – finansai. Anot Rūtos, šiuo klausimu jai labai padėjo brolis, tapęs asmeniniu konsultantu ir verslo partneriu.

„Tai mūsų abiejų projektas, tik mano vardas afišuojamas, o jo ne“, – neslėpė pašnekovė. Taip nutiko, nes jos amžius dar leido pateikti paraišką ir tapti jauniems verslininkams skirtu projekto „Būk verslus“ dalyviu.

„Teko labai greitai suktis, nes iki mano 30-mečio buvo likęs kiek daugiau nei mėnuo: vasarį turėjome atiduoti dokumentus projektui, o kovo pabaigoje – mano gimtadienis. Buvo toks sakyčiau paskutinis žingsnis, galimybė: „Arba pavyks, arba nepavyks“. Laimei, viską spėjome ir laimėjome“, – intensyvių metų prisiminė jauna moteris.

Apie Užimtumo tarnybos organizuojamą projektą įjėdu su broliu sužinojo iš pažįstamų. Dabar, jau turėdama asmeninės patirties, Rūta rekomenduoja bandyti savo laimę ir kitiems.

„Reikėjo turėti savo idėją, paruošti verslo planą – detalai aprašyti, kaip viskas atrodys, ko tau reikėtų. Mūsų

ateju – kokių įrenginių, pagrįsti, ką su jais darysi, kam naudosi, kodėl būtent tokių. Gavome finansavimą, už kurį nusipirkome dalį reikalingos įrangos“, – kalbėjo Rūta.

Paklausta apie didžiausius iššūkius, su kuriais susidūrė kurdama veterinarijos centrą, jaunoji verslininkė buvo konkreči – gauti leidimus iš savivaldybės ir kitų institucijų: „Bandydami juos gauti praradome daug laiko – procesas užtruko ilgiau nei tikėjomės. Tačiau galiausiai viskas išsisprendė“.

PASIŪLĖ NEĮPRASTĄ PASLAUGĄ – SAVITARNOS KIRPYKLĄ

Šiuo metu Rūta sako dirbanti svajonių darbą – veterinarijos centre „Džo“ teikia gydymo, konsultavimo paslaugas. Tačiau jau kurdama šį centrą mergina žinojo, kad jis nebus įprastas – dabar jame veikia gyvūnams reikalingų prekių parduotuvė bei savitarnos kirpykla. Ši paslauga – visiška naujovė Lietuvoje.

„Ateiti į rinką nebuvo baisu, nes aiškiai žinojau, ką galiu ir noriu pasiūlyti klientams. Vienas iš tokių dalykų – savitarnos kirpykla, kuri, mano žiniomis, yra vienintelė Lietuvoje. Su augintiniu atėjęs šeimininkas centre gauna visas priemones – kosmetiką, žirkles, šukas ir t.t., kurių reikia apsikirti, išsimaudyti, susišukuoti. Atėję pas mus jie atlieka visas grožio procedūras ir išvažiuoja laimingi. Namai švarūs – augintinis irgi. Manau, kad tai labai patogus“, – įsitikinusi pašnekovė.

Pasak jos, savitarnos kirpykloje laukiami įvairūs gyvūnai. „Gal tik arkliai nepriimtume“, – šmaikštavo veterinarijos centro „Džo“ įkūrėja.

Daugiausia, žinoma, pasigražinti ateina šunys. Rūta tikisi, kad su laiku klientų savitarnos kirpykloje tik daugės – kol kas, regis, ši paslauga dar yra naujovė ir lietuviams neįprasta: „Žmonės turi įprasti. Man pačiai idėja kilo iš asmeninės praktikos. Žinau, kaip išmaudytas šuo visur šlapias laksto ir kaip po to atrodo kambariai. O jeigu dar šeriasi... Plaukų pribarstyta visur!“.

NORĖTŲ TURĖTI NE VIENĄ VETERINARIJOS CENTRĄ

Rūtos ir jos brolio verslas žengia tik pirmuosius žingsnius – veterinarijos centras „Džo“ veikia nuo 2021 m. sausio. Tačiau ji jau planuoja ateitį. „Tikiuosi, kad po dešimties metų veiks ne vienas toks centras. Norėčiau užkariauti Klaipėdą. Jei plačiau pasisektų, būtų išvis super!“, – atvirai kalbėjo pašnekovė, pridūrusi, kad visų idėjų, kurias turi, dar neįgyvendino.

„Mano svajonė – nenuvilti klientų, kad viskas klostytųsi gerai. Noriu, kad visi būtų patenkinti. Kurdama verslą aš visuomet galvojau apie verslą ne tik kaip apie galimybę užsidirbti, bet ir naudą visuomenei. Augintinis – tikras šeimos narys. Deja, tikrai dar ne visi žmonės tai supranta. Norisi šviesti, edukuoti, kad bent jau paprasčiausius dalykus apie gyvūnų priežiūrą ir auginimą žinotų visi, kurie turi augintinius. Jeigu bent vienas iš dešimt išgirsta ir išmoks, kaip prižiūrėti, ko nedaryti, tai jau gerai“, – savo požiūrį išsakė veterinarė.

PAULIAUS PELECKIO / BNS NUOTR.

NEĮPRASTA KRETINGOS MOKYKLOS-DARŽELIO VADOVĖS **SVAJONĖ IŠJUDINO VISĄ ĮSTAIGĄ**

Ar įmanoma, kad versle sėkmingai taikomi vadybos metodai gerai veiktų ugdymo įstaigoje? Kretingos mokyklos-darželio „Žibutė“ direktorė Snieguolė Bružė įsitikinusi, kad taip.

Prieš ketverius metus pradėjusi vadovauti vienai iš ilgamečių Kretingos ugdymo įstaigų ji turėjo svajonę, kurią ryžosi įgyvendinti nepaisydama išankstinių aplinkinių nuostatų bei kitų iššūkių. Vienas didžiausių – įtikinti kolegą patikėti, jog siūlomos naujovės atneš naudos ne tik direktorei, bet ir visam kolektyvui. Jos vadovaujama mokykla-darželis – viena pirmųjų ugdymo įstaigų Lietuvoje, sėkmingai taikanti LEAN vadybos metodus ir besidalinanti gerąja patirtimi su kitais.

NAUJOVES PRIĖMĖ KAIP IŠŠŪKĮ

Mokykla-darželis „Žibutė“ veikia jau 42 metus. Prieš ketverius metus šios įstaigos direktore tapusi Snieguolė neslėpė, jog atėjo turėdama aiškų tikslą – atnešti pokyčių. O pasiekti juos tikėjosi pritaikiusi inovatyvius metodus. Tokius, kurie sėkmingai veikia verslo įmonėse.

„Apie LEAN vadybos sistemą ir metodus pirmą kartą išgirdau prieš keletą metų, kai su Kretingos rajono ugdymo įstaigų vadovais lankiausi vienoje iš įmonių. Ji savo darbą organizavo vadovaudamasi LEAN principais, t. y. struktūruota, disciplinuota, gerai suplanuota veikla, darbuotojų įsitraukimas į problemų sprendimą, pasiskirstymas atsakomybėmis, susikoncentravimas į tikslą, vertės kūrimas klientui, gerai organizuotas komandinis darbas. Visi šie principai mane įkvėpė avantiūrai – kodėl gi jų nepritaikius ugdymo įstaigoje? Pradėjau domėtis, tačiau darželių ar mokyklų, kuriose jau būtų dirbama pagal LEAN metodus, neradau. Bet nuleisti rankų nenorėjau – sužinojau apie rengiamus mokymus ir ėmiau ieškoti finansavimo galimybių“, – pasakojo pašnekovė.

Kas ieško, tas randa – būtent taip nutiko ir mokyklos-darželio „Žibutė“ kolektyvui. Sulaukus pasiūlymo dalyvauti iš ES struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamame projekte „Lean modelio diegimas Kretingos rajono ikimokyklinėse įstaigose“ ugdymo įstaigos darbuotojai dalyvavo LEAN vadybos sistemos mokymuose.

„Buvo labai sunku, nes tuo pačiu metu turėjome atlikti kasdienes darbus, taip pat dalyvauti kituose mokymuose, pvz., STEAM. Tad darbuotojai turėjo tikrai nemažą krūvį. Man, kaip projekto vadovei, reikėjo palaikyti ir šimtus kartų savo įstaigos darbuotojams įrodinėti, kad mūsų įstaigai LEAN tikrai reikia, kad jie su didesne atsakomybe ir motyvacija įsitrauktų į mokymus“, – prisiminė pašnekovė.

Vis dėlto didžiausias iššūkis laukė pasibaigus teorinei daliai, t. y. mokymams. „Darbuotojai, laukę viso to pabaigos, sužinojo, kad jos nebus – nuo šiol „Žibutė“ dirbs pagal LEAN principus ir tai, ką išmoko teoriškai, turės išmokti daryti praktiškai. Neslėpsiu – buvo visko: ir ašarų, ir pykčio. Net mane pačią buvo aplankiusios mintys viską mesti. Tačiau ramiai apsvarsčiusi nutariau išlaukti, kol pasimatys pirmieji rezultatai. Tikėjau, kad matydami juos darbuotojai supras prasmę, kodėl visa tai darome“, – pasakojo mokyklos-darželio vadovė.

PADEDA PAMATYTI PROBLEMAS „ŠAKNIS“

Vardindama didžiausius, jos akimis, LEAN sistemos privalumus, Snieguolė pabrėžia, kad taip pavyksta greičiau pastebėti įstaigoje kylančias problemas ir jas spręsti iš esmės.

„Nebeleidžiame įsisenėti problemai – pastebėję ją imame spręsti čia ir dabar. Tai darome visi kartu – kaip komanda. Ieškodami variantų, ką daryti, bandome surasti problemos esmę. Pavyzdžiui: mokytoja pastebėjo, kad pradinukas miega per pamokas. Ką tai reiškia? Kad jis nepakankamai miega. Kodėl? Nes ilgai žaidžia telefonu – tėvai nekontroliuoja jo laiko internete. Ko-

dėl? Nes neturi pakankamai žinių apie pavojus (priklausomybę ir pan.). Suradę problemos esmę, kartu ieškome būdų, ką daryti toliau“, – apie Asaichi ir PDCA metodų taikymą ugdymo įstaigos darbe pasakojo mokyklos-darželio vadovė.

Dar vienas privalumas – aktyviau įsitraukę darbuotojai. „Kaip būdavo anksčiau: išsikeliame metinį planą, tikslus, du kartus metuose aptariame, kaip sekasi. Visi viską pamiršę, nes viskas surašyta popieriuje, veiklos plane, kurį prisimena gal tik administracija. Tuo metu dabar viskas matyti kur kas aiškiau: kaip judame, kur ir kam reikia palaikymo, kokios pagalbos ir pan. Nuolat girdėdami apie procesą, vykstantį pokytį žmonės jaučiasi girdimi ir yra labiau motyvuoti siūlyti idėjas“, – įsitikinusi pašnekovė.

Tiesa, pasak jos, kol kas žmonės nėra įpratę dalintis sumanymais. „Tenka užvesti tą mechanizmą – esame sutarę, kad kiekvienas darbuotojas per metus turi pasiūlyti nors vieną idėją, susijusią su mokyklos-darželio tobulinimu“, – kalbėjo ugdymo įstaigos direktorė.

TIKRIEJI PROBLEMŲ „AMBASADORIAI“

Jos nuomone, labai svarbu, kad žmonės pajustų, jog būtent jie geriausiai žino, ko reikia jų darbuovietei.

„Kas geriausiai mato, ko reikia kasdienei darbo aplinkai? Tikrai ne vadovas. Būtent darbuotojas, dirbdamas su vaikais ir tėvais, geriausiai mato, kaip gali patobulinti veiklą, kad pasiektų geriausius rezultatus“, – įsitikinusi Snieguolė, paminėjusi ir keletą idėjų, kurių autoriai – įstaigos darbuotojai ir mokiniai: įrengti lauko bibliotekėlę, nupirkti grupėms planšetes, pakviesti šachmatais žaisti mokančius tėvelius ar senelius pasidalinti žiniomis su vaikais, atskirti darželio ir mokyklos sporto inventorių, papildyti jį traukimo virve ir švilpukais, skirtais grupių ir klasių mokytojams, įrengti lauko pavėsinės, sudaryti sutartis dėl grupių telefono numerių. „Tai – paprasti, bet labai svarbūs darbai, kurie anksčiau kasdienybėje „pradingdavo“ ir taip ir likdavo neįgyvendinti. Iš viso nuo kovo mėnesio, kai pradėjome taikyti LEAN metodiką, sulaukėme 37 idėjų. 8 iš jų jau įgyvendintos“, – pasakojo vadovė.

Visos idėjos užrašomos specialioje Kaizen Tajen lentoje. Ten pažymima ir kita konkreti informacija, pvz., kada ši idėja turi būti įgyvendinta, kas už tai atsakingas. Taip idėjai neleidžiama „numirti“ – ji virsta realiu darbu su konkrečia data.

„Kaizen Tajen metodas numato ir tai, jog įgyvendintą idėją reikia atšvęsti. Todėl ateityje planuojame daryti renginius, kuriuose apdovanotume žmones, kurie prisidėjo. Tai – didelė motyvacija įsitraukti į procesą ir ateityje“, – sakė pašnekovė, neabejojanti LEAN metodikos nauda.

ĮSITRAUKIA VISI DARBUOTOJAI

Sausi Snieguolė baigs pirmąją, kaip pati juokauja „ketverių metų mokyklos-darželio vadovės kadenciją“. Tačiau tikisi, jog darbą šioje įstaigoje galės tęsti, nes idėjų ir suplanuotų veiklų – daugybė. Apžvelgdama pirmuosius LEAN metodikos taikymo metus, ji labiausiai džiaugiasi, kad į visus procesus įsitraukė ne tik pedagogai, bet ir kitų sričių darbuotojai – paprastai juos išjudinti sunkiausia.

„Jie turi savo susirinkimus, diskutuoja, siūlo idėjas, kelia problemas – visus įtraukėme“, – sakė pašnekovė. Pasak jos, tai ir buvo jos svajonė – pasiekti, kad Kaizen šūkis „Visi, visur, visada“ virstų realybe. „Atrodo, kad pradžią jau padariau. Bėlieka tęsti“, – džiugėsio neslėpė daug energijos pasiekti pokyčiams, vykstantiems „Žibutėje“, skyrusi Snieguolė.

LUKO BALANDŽIO / BNS NUOTR.

SKAUDI NETEKTIS RASĄ **IŠMOKĖ PRAŠYTI PAGALBOS IR DAVĖ KRYPTĮ NAUJAI VEIKLAI**

„Kalbėti apie tai vis dar labai sunku, nors praėjo daugiau nei metai“, – vos pradėjusi pasakoti apie netikėtą mylimo vyro mirtį susigraudina Rasa. Nelaimė aplankė 2021 m. balandį, kai po sėkmingos širdies operacijos Rasos sutuoktinį ištiko insultas, po kurio jis nebeatsigavo. Visiškai netikėta vyro mirtis Rasą pakirto – moteris nebežinojo, kaip gyventi toliau. Sielvartas buvo toks stiprus, jog, atrodė, neištvers.

Suprasdama, jog viena nesusidoros su užplūdusiais jausmais, ji ėmė ieškoti pagalbos. Deja, susidūrė su žiauria tiesa: paramos tokiems žmonėms kaip ji (nepriklausanti jokiai pažeidžiamai grupei) Panevėžyje labai trūksta. „Nežinau, kur būčiau dabar, jei ne atsitiktinumas. Pažįstama pasiūlė prisijungti prie projekto „Panevėžio bendruomeniniai šeimos namai“, kur vyko judesio, šokio, dailės, muzikos ir kiti terapiniai užsiėmimai. Atsidūrusi juose iš lėto mokiausi išgyventi gedulą“, – pasakojo pašnekovė.

SEPTYNIS MĖNESIUS PRALEIDO PALATOJE SU VYRU

Pradėjusi pasakojimą Rasa leidžiasi į prisiminimus. „Abu su vyru dirbome Vidaus reikalų ministerijoje, buvome pareigūnai, todėl į pensiją išėjome anksčiau nei kiti. Tuo metu vyras dėl sveikatos būklės nenorėjo būti namuose vienas, o man jau buvo atėjęs pensijos amžius, todėl priėmėme sprendimą abu būti namuose. Taip ketverius metus visą laiką leidome kartu: ir keliesi, ir guliesi, ir apsiperki, ir šnekiesi, ir tariesi. O tada *bac* – ir nebėra žmogaus, lieki vienas namuose“, – pasakojo moteris.

Pasak Rasos, daug metų jos vyras turėjo problemų su širdimi – gyveno su dirbtiniu širdies vožtuvu. 2020 metų rudenį iškilo problemų – sutriko širdies darbas. Įvertinę vyriškio būklę, Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų medikai nusprendė jį stebėti stacionare. „Nuo rugsėjo 4 d. Santariškėse jis praleido septynis mėnesius. Kartu – ir aš. Kadangi buvo karantinas, lankyti jo negalėjau. Norėdama būti šalia, likau gyventi kartu palatoje“, – pasakojo moteris. Po išsamių tyrimų paaiškėjo, kad vyrui reikės širdies donoro. „Laukėme jo, bet galiausiai buvo apsispręsta įdėti dirbtinę širdį. Tai buvo unikali operacija, trukusi net 14 valandų, pirma tokia Lietuvoje. Po jos atrodė, kad situacija gerėja – medikai jau ruošė vyrą namo. Abu labai to laukėme, džiaugėmės, planavome, ką veiksime. Ir tuomet, kai jau beveik buvo išrašytas, vyrą ištiko insultas“, – vieną sunkiausių savo gyvenimo etapų prisiminė Rasa.

Ji neslėpė, kad tuomet jautėsi tragiškai. „Vis atrodė, kad tai nėra tiesa. Kažkaip netikra. Kad vyras ims ir sugrįš“, – virpančiu balsu pasakojo pašnekovė.

UŽPILDĖ DIENĄ VEIKLA: „KAD NEREIKĖTŲ GALVOTI“

Gedulas Rasą užgulė visu sunkumu. „Galvojau, kad esu stipri, tvirta, galinti apginti savo šalį ir visus jos žmones – juk didelę dalį savo gyvenimo dirbau pareigūne... O pasirodė, kad esu silpna, nemoku susitvarkyti su netektimi, nežinau, kaip išgyventi sielvartą. Buvo sunku, nes iki tol viską jaučiau si galinti padaryti be kitų pagalbos. Net nemokėjau prašyti jos“, – jausmus, užplūdusius per pirmąsias savaites po vyro mirties, apibūdino moteris. Tuo metu, anot jos pačios, ji vengė žmonių – atsitvėrė siena net nuo artimiausių. „Visiškai į save įlindau. Pradėjau šalintis žmonių, kas man nebuvo įprasta – iki tol mėgau bendrauti. Tačiau gedėdama nenorėjau šnekėti... O kad nereikėtų to daryti, labai daug ką veikiau: tvarkiausi aplink namus, visur ėjau, viską dariau, kad tik nereikėtų likti su savo mintimis. Tuo metu buvau įstojusi į socialinio darbo studijas: kaip pati sau sakiau – „ant juoko“. Tai buvo antras mano aukštasis, tuomet man buvo jau 50 metų. Dabar manau, kad mokslai irgi labai padėjo“, – apie pirmus mėnesius po vyro mirties pasakojo Rasa.

Emocinė būklė pablogėjo vasarą, prasidėjus atostogoms. Tuo metu Rasa jau suprato, kad reikia ieškoti pagalbos. Deja, rasti jos Panevėžyje nepavyko. „Gal kad atostogų metas, gal kad provincija – nieko neradau, kur galėčiau eiti. Apie įvairias terapijas, kurios padeda netektį išgyvenantiems žmonėms, sužinojau per savo studijas ir pajutau, jog galbūt man tai padėtų“, – kalbėjo moteris.

TERAPIJOSE PRASIVERŽĖ SKAUSMO UPĖS

„Žinojau, kad turiu rasti kažkokį kelią. Ir jį radau. Atėjus rugsėjui, man buvo praktika – gyva, nes baigėsi karantino apribojimai. Ją atlikau Švento Juozapo globos namuose. Čia susipažinau su Panevėžio bendruomeninių šeimos namų direktore. Ji pasiūlė ateiti į projektą „Kitokia senjoro diena“. Atėjau ir netikėtai radau pagalbą“, – atviravo pašnekovė.

Rasa užsiėmimus reguliariai ėmė lankyti 2021 m. rudenį. Kaip ir kiekvienas dalyvis, ji galėjo rinktis iš įvairių terapijų: judesio, dailės, muzikos, biblioterapiją. Rasa sako išbandžiusi daugelį jų, taip pat lankė ir individualias psichologo konsultacijas. „Ten atėjau apatiška. Atrodė, jei manęs kažkas paklaus, pradėsiu verkti, todėl geriau tiesiog nepraverti burnos“, – prisiminė Rasa. Pakliuvusi į terapijas, ji ėmė pamažu „atšilti“.

„Terapijų metu su manimi vyko nepaprasti dalykai. Pavyzdžiui, šokio terapijoje šokome pagal lėtą klasikinę muziką. Užsimerkus galėjome daryti tai, ką norime. Iš pradžių aš žiūrėjau, ką kitos daro, paskui užsimerkusi bandžiau judėti, bet labiau už viską norėjau atsitūpti ir verkti. Paleidus kitą muziką – didingą – pasiūlė drąsiai judėti po salę. O man tuo metu tarsi atsivėrė kažkas – verkiau taip, jog buvau visa šlapia. Pramušė kažkaip, verkiau iki užsiėmimo pabaigos. Grįžusi namo jaučiausi viską išverkusi ir pirmą kartą nuo vyro mirties panorau pasiklausti muzikos ir šokti. Aš taip šokau, atrodo, kad šoko pati siela!“ – jautria patirtimi pasidalijo Rasa.

Prisilietimas prie skirtingų terapinių praktikų Rasą išlaisvino – ji sako atradusi daugybę būdų, kaip sau padėti. Štai pavyzdžiui pastaruoju metu susidomėjo siuvimu ir siuvinėjimu. „Dabar tai – mano terapija: siuvu rūbus ir siuvinėju. Daugumą siuvininių išdovanoju – man gera žinoti, kad mano rankų žaislai džiugina kitus žmones. Bet viena rudnosiuų šeimyna šildo ir mano pačios namus“, – apie dar vieną džiuginančią veiklą pasipasakojo pašnekovė.

NUSPREDĖ PADĖTI KITIEMS

Pamačiusi, kiek daug gedule skendinčiam žmogui duoda emocinę sveikatą ugdantys terapiniai užsiėmimai, Rasa ėmė iniciatyvos ir parašė net du projektus. Jų tikslas – suteikti nemokamą pagalbą Panevėžio rajono gyventojams, kurių artimieji netikėtai mirė. Abu jie gavo finansavimą iš Panevėžio miesto ir rajono savivaldybių, jau buriamos žmonių, kuriems reikia pagalbos, grupės. Patys užsiėmimai prasidės vasaros pabaigoje – rudens pradžioje. „Noriu padėti tokiems, kaip aš. Paprastiems žmonėms. Džiaugiausi, kad gavome finansavimą, tad vasaros pabaigoje pradėsime užsiėmimus. Tokių žmonių, kurių artimieji staiga mirė, aplink yra labai daug. Žmonės iš inercijos bando toliau gyventi, bet negali. Aš tai patyriau savo kailiu ir gerai suprantu, ką duoda profesionali pagalba. Aš taip noriu visiems padėti!“ – nuoširdžiai sakė Rasa, neabejojanti, jog padėdama kitiems ji geriau jausis ir pati.

ERIKO OVČARENKO / BNS NUOTR.

PATAISOS NAMUOSE GIMUSIOS LIGITOS LIKIMAS: **PO 50 METŲ GLOBOS ĮSTAIGOSE - SAVARANKIŠKAS GYVENIMAS IR DARBO PAIEŠKOS**

Jei tai būtų filmas, pasakojantis apie 52 metų Ligitos Bubelevičiūtės gyvenimą, pirmasis kadras pakviestų į Panevėžio moterų pataisos namus. Jame moteris gimė, tačiau čia praleisto laiko neatsimena – vos kelių mėnesių mažylė buvo išvežta į kūdikių namus. Vėliau įvairiose globos įstaigose Ligita praleido beveik visą savo gyvenimą, ir tik pastaruosius porą metų gyvena Marijampolėje esančiame apsaugotame būste.

„Nuo 50-ies prasidėjo mano gyvenimas. Gyvenu bute, baigiau kursų – turiu namų tvarkytojos specialybę. Viskas, ko trūksta – darbas, nes noriu jaustis reikalinga ir užsidirbti pati“, – rimtai dėsto lengvą proto negalią turinti moteris, sutikusi papasakoti apie savo praeitį ir dabartį.

MAMA ATSAKĖ VOS GIMUSIOS

Ligitos gyvenimo istorija paženklinta vienatvės. Ankstyvoje vaikystėje jai nustatyta lengva proto negalia. Toks sutrikimas neužkerta kelio gyventi šeimoje. Tačiau Ligita nuo kūdikystės rūpėjo tik valstybei – iš kalėjimo, kuriame ir gimė, ji pateko į kūdikių namus, vėliau – vaikų namus. Apie tai, kodėl niekada neaugo su savo šeima, moteris sužinojo tik visai neseniai – prieš kelerius metus jai atsitiktinai pavyko atrasti mamą.

„Internete su manimi susisieikė viena moteris. Klausė, ar nepažįstu ko nors iš Alytaus, nes ten gyvena daug žmonių su mano pavarde. Paaiškėjo, kad viena jų – mano pusseserė. Taip per ją pavyko sužinoti, kad mama dar gyva ir gyvena prie Vilniaus, Grigijškėse. Socialinė darbuotoja buvo nuvežusi aplankyti: susitikusios pasikalbėjome. Klausiau jos, kodėl neaugino manęs. Sakė, kad gydytojai ją perspėjo: „Vaikas serga, bus „daržovė“. Todėl ir atsakė. Aš tada jai sakau: „Mamyte, pažiūrėkite – ar aš panaši į „daržovę“? Juk aš – žmogus“, – akimirksnis iš pirmo susitikimo su mama prisiminė Ligita. Ji neslėpė, kad tąkart apsikabinusios verkė abi... Vėliau buvo susitikusios dar keletą kartų, taip pat susiskambina.

„Pabendraujame su mama, ta pussesere. O apie tėvą nieko nežinau – mama su juo ryšių nepalaiko. Buvo dar vienas brolis – vyresnis už mane. Bet jis jau vaikystėje buvo įvaikintas ir mama su juo daugiau nebendravo“, – pasipasakojo pašnekovė.

GLOBOS NAMUOSE NIEKO NETRŪKO, IŠSKYRUS SAVARANKIŠKUMĄ

Ar nebuvo sunku augti be šeimos, klausiu Ligitos. Ji užtikrina, kad ne. Galbūt dėl to, kad visą savo gyvenimą gyveno ne viena, bet su kitais globotiniais. Iš vaikų namų,

sulaukusi 18-os, ji dėl savo negalios buvo perkelta į suaugusiems skirtą globos įstaigą. Per jas keliavo visą savo gyvenimą. Juokauja, kad tik sulaukusi 50-ies pradėjo savarankišką gyvenimą – Marijampolėje įsikūrė apsaugotame būste kartu su kita globotine.

„Ant savęs“ gyventi svajoju labai seniai. Norėjau turėti ne tik savo kambarį, bet ir savo virtuvę – namus. Atsikraučius iš pradžių buvo šiek tiek nejauku, nedrąsu. Bet padėjo socialinė darbuotoja. O dabar jau viską pati galiu: ir į biržą (Užimtumo tarnybą – red. past.) pasiskambinu, nueinu“, – apie kelią į savarankiškumą papasakojo Ligita.

Pradėjus gyventi savarankiškai jai teko mokytis ir tokių daugeliui įprastų dalykų, kaip apsipirkimas, išlaidų planavimas. Tačiau ir šiuos iššūkius Ligita įveikė – šiuo metu socialinės darbuotojos pagalbos jai reikia vis mažiau.

GALĖTŲ TVARKYTI PATALPAS ARBA PRIŽIURĖTI GYVŪNUS

Pasakodama apie savo dabartį Ligita prasitarė, kad dabar labiausiai norėtų susirasti nuolatinį darbą. Tačiau nesitiki, kad pasiūlymo sulauks nieko nedarydama. Neseniai moteris baigė Užimtumo tarnybos organizuotus kursus, kuriuose įgijo kambarių tvarkytojos specialybę. Mokymų dalyviai gavo ne tik teorinių žinių, bet atliko ir praktiką. Ligita savo įgūdžius ir žinias pademonstravo Marijampolės specialiuosiuose globos namuose, kuriuose gyvena įvairių proto negalią turintys žmonės.

„Toks darbas man labai patinka. Jau ir anksčiau esu jį dirbusi: patalpas, langus visą laiką valydavau ir gyvendama Kalvarijos pensionate (Kalvarijos socialinės globos namuose – red. past.). Eidavau ir pas žmones, kur paprašydavo. Tvarka man patinka. Kai pradėdau tvarkyti, negalium sustoti – turi būti visi kampai švarūs. Mama sako, kad tu esu panaši į ją – kai jauna būdavo ir ji mėgdavo tvarką“, – emociškai pasakojo Ligita.

Su panašia aistra ji kalbėjo ir apie gyvūnus. „Už gyvūnus ir galvą padėčiau! Gyvendama pensionate (globos namuose – red. past.) globojau ir prižiūrėjau daug kačių ir šunų: slaugiau, maitinau, mirusius – laidojau. Paskui teko juos perduoti į prieglaudą. Tik vieną katinuką, vardu Driskutis, iš pensionato parsivežiau į butą. Bet neišeina iš galvos ir tie kiti gyvūnai – vis skambinu, susirašau su savanorėmis iš prieglaudos ir klausinėju. Siunčia man nuotraukas“, – su meile apie beglobius gyvūnus pasakojo Ligita.

LAUKIA SOCIALINIO BŪSTO

Apsaugotame būste Ligita įsikūrusi su bičiule – taip pat negalią turinčia buvusia globos namų gyventoja. Nors, kaip pati sako, sutaria neblogai, bet jaučia – dar geriau jaustųsi, jei gyventų viena pati. Todėl svajoja kuo greičiau sulaukti skambučio su pranešimu: „Jums paruoštas socialinis būstas laukia“.

„Šiuo metu esu eilėje – laukiu socialinio būsto. Tada jau tikrai būčiau pati sau šeiminkė. O jei dar darbą turėsiu, daugiau nieko nereikės – visko užteks“, – apie paprastą laimę, į kurią mažais žingsneliais juda, prasitarė Ligita.

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Finansuojama Europos socialinio fondo lėšomis

